

HRVATSKI PLANINAR

5 • 1995
SVIBANJ

ČASOPIS HRVATSKOG PLANINARSKOG SAVEZA JOURNAL OF THE CROATIAN MOUNTAINEERING ASSOCIATION

Godište 87**Volume 87****Svibanj 1995****May 1995****Broj 5****Number 5**

SADRŽAJ

Prof. dr. Željko Poljak: Prije 120 godina prva "laznja"	129
Ana Lemić: Jedna zaboravljena fotografija	131
Prof. Mira Smerke: Štef s Ivančice	132
Tomislav Jagačić: Planinarsko Valentinovo u Moslavini	133
Slavko Tomerlin: More i planine istodobno	136
Dr. Borislav Aleraj: Stijenama Velikog Kozjaka	138
Branka i Slavko Stanković: Dojmovi iz Bergamskih Alpa	140
Nikola Aleksić: Uskrs na Zavižanu	144
Dr. Tomislav Sablje: Safari na Islandu	146
Prof. dr. Željko Poljak: Stogodišnja borba za zaštitu Medvednice	148
Ante Juras: Deset godina HPD "Kamenar" Šibenik	150
Tko je tko u hrvatskom planinarstvu	152
In memoriam	153
Planinarstvo u tisku	153
Zaštita prirode	154
Speleologija	155
Vijesti	155
Kalendar akcija	158

Na naslovnoj stranici:

Parnassius Apollo Liburnicus na Velebitu

(uz članak na str. 131)

Foto: Ana Lemić

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK: prof. dr. Željko Poljak, HR-41000 Zagreb, A.Cesarca 5
UREDNIČKI ODBOR: Nikola Aleksić, dr. Borislav Aleraj, Darko Berljak, dr. Srećko Božičević, ing. Vlado Božić, Željko Gobec, Jakša Kopić, dr. Milivoj Kovačić, prof. Krinoslav Milas i Tomislav Pavlin

Preplataza 1995. godinu 65 kuna (za inozemstvo 35 DM), poštanskom uplatnicom na žiroračun Hrvatskog planinarskog saveza broj 30102-678-5535. UPOZORENJE! Na uplatnici bezuvjetno unijeti u rubriku "Poziv na broj" u mali prozorič brojku 02, a u veću svoj preplatnički broj koji se nalazi uz preplatnikovu adresu na omotu svakoga dostavljenog časopisa.

Novi preplatnici trebaju prije uplate tražiti od Saveza preplatnički broj (pismeno u Kozarčevu ul. 22, telefonom 448-774). Bez tog broja preplata se gubi!

IZDAVAČ I REDAKCIJA: Hrvatski planinarski savez, HR-41 000 Zagreb, Kozarčeva 22, tel. 041/448-774 (8-14 sati). Fax 041/441-088. Izlazi jedanput mjesečno. Prvi broj izašao 1898. godine kao glasilo Hrvatskog planinarskog društva. Časopis nije izlazio od 1915. do 1921. i od 1945. do 1948. Od 1949. do travnja 1991. izlazio pod naslovom "Naše planine"

TISAK: Tiskara "Spiridion Brusina", 41409 Lomnica Donja, Zagreb
Tisak časopisa omogućuje donacijama Tvorница boja "Chromos", Samobor
Na ovaj časopis ne plaća se osnovni porez na promet na temelju mišljenja
(612-10/92-01 187 ur. br. 532-03-1/7-92/-9201 od 16.3.1992)

Prije 120 godina: prva "laznja"

Prof. dr. ŽELJKO POLJAK, Zagreb

Prvi društveni izlet u povijesti našeg planinarstva organiziralo je Hrvatsko planinsko društvo 17. i 18. svibnja 1875. godine, niti mjesec dana poslije prve glavne skupštine (održana je 29. travnja). Društvo od 12 članova, na čelu s predsjednikom dr. Josipom Schlosserom, pohodilo je Oštrec i Plešivici u Samoborskom gorju. Za ono doba, kad se planinarstvo i u nas i u svijetu tek radalo, bio je to takav podvig da je zabilježen u ondašnjem tisku kao značajan dogadjaj. A i bio je, jer nije riječ o običnom izletu neke vesele družbe, nego o maloj znanstvenoj ekspediciji najuglednijih ličnosti tadašnjega znanstvenog i društvenog života u Zagrebu. Danas bismo rekli da je "laznja" naših planinarskih prvaka, kako su oni nazvali svoj uspon, bio zapravo izlet u nepoznato, jer je tadašnje zemljopisno znanje o Hrvatskoj bilo još vrlo skromno. Spomenimo samo da je član te družbe Gjuro Pilar, inače po struci geolog, sistematski putem bilježio meteorološke podatke (tempera-

turu, vlagu, tlak zraka, nadmorsku visinu). Taj se dokument, sačinjen u obliku precizne tablice, i danas čuva u njegovojoj ostavštini kao dokaz kako je naša planinarska organizacija već u prvim danima postojanja znala spojiti ugodno s korisnim i osmisiliti svoje djelovanje vrijednim rezultatima.

Ovih će dana na tisuće hrvatskih planinara krenuti na pohod "Tragom prvog izleta HPD-a" i tako proslaviti 120. obljetnicu "prve lazne". Ta nedjelja 21. svibnja bit će bez sumnje puna veselja i ugodnosti. I dobro je da bude tako, ali se s pravom može postaviti pitanje: nije li vrijeme da preispitamo današnje naše planinarstvo i, sjećajući se svojih prethodnika, potražimo neke nove odrednice za budućnost kako bismo i mi jednom svojim slijednicima mogli poslužiti kao uzor.

Na kraju, najbolje je da prepustimo riječ Gjuri Pilaru koji je 19. svibnja 1875. u zagrebačkim novinama "Obzor" kao sudionik opisao naš prvi društveni izlet.

Prva lazna hrv. planinarskoga družtva

Mnogomu je jamačno ostalo još u spomeni, kako je prošlog ljeta znatan broj ljudi sa Strossmayerova šetališta zrio kroz mrak prema Kleku, da ugleda tamo poput male zvjezdice titrajući luč od planinca Štajerca podpretanu. To bje prva iskra našemu planinskom družtvu, a nju je prvi razpirivao naš neutrudivi Bude Budislavljević. Time pako, da su se gg. Lj. Vukotinović, Torbar i in i ugledniji ljubitelji prirode pokretu na čelo stavili, dobi društvo stalnu podlogu i do malo se sabra do 200 članova većinom Zagrebčana: dovoljan broj, da društvo u život stapi. Kako je poznato, konstituiralo se društvo 29. travnja o.g., izabrav predsjednikom starinu dr. A. Šlosera, dočim je predsjednik privremeno-

ga odbora g. Vukotinović izjavio da želi izvan te časti za napredak družtva raditi.

Prva lazna družtva bje opredieljena za 17. o. mj. na duhovski ponедjeljak, a predmet lazne Oštrec i Plješivica, dva briega, raztavljeni liepom dolinicom, u kojoj leže Rude blizu Samobora. Izprva se bilo prijavilo do 25 članova za tu laznu, nu malo po malo smanjivao se broj učestnika uslied raznih zaprieka, tako se napokon od onih, koji su stalno obećali, samo 12 njih na kolodvoru nadje. Ti učestnici jesu: Predsjednik dr. Šloser, podpredsjednik Torbar, gg. Crnadak, Danošić, Dizdar, Koharić, Kišpatić, Pilar, Pliverić, Plohn, Sabarić, Šarić. Da nije bilo više učestnika ima se pripisati okolnosti-

ma, što su mnogi u Postojnu, a mnogi u Sisak na svetkovinu pošli bili.

Večernjim vlakom krenu družba željeznicom do Suseda, gdje ju dočeka srdačnim pozdravom g. liiekarnik Schwarz, povjerenik društva za Samobor. Na desnoj obali Save bijahu u pripravi troja kola, te veselo, pače pjevajući prispeše planinci u Samobor. Samobor je ugledno mjesto, nu slabo uredjeno za doček znatnijega broja gostiju, od kojih pet ili šest u jedinoj se gostioni smjestiti mogu. Nu gdje nestaje udobnosti velikoga grada, tamo cvjeta staro hrvatsko gostoljubje, te tako nebje članovom neprilike. Sto nenađe mjesa u gostioni, to nadje krov kod gg. Schwarza, Viznera, Englera i Bachovca.

Lijevo: Dr. Josip Schlosser (1809-1882), prvi predsjednik HPD-a i voda puta prvog društvenog izleta 1875. g.

Dolje: Meteorološke bilješke Gjure Pilara s uspona na Sljeme 1870. g. Kakve je pravio i na prvom HPD-ovom izletu 1875.

Izlet na Sljeme 39. svibnja 1871. Prof Storix
Pilar

a) Putanje anero. dom

Mjesto	Ure	čvrta Holo- darsko	Plan u mm.	Plan redue. 0°	Visina nad B. 762. mm.
Šestine	7.	230	737.75	733.35	506.0
Pod Medvedgradom	8.	211	715.68	711.46	547.9
Medvedgrad	8.40	214	712.05	707.80	589.1
Kraljevin zvonac	9.15	213	716.45	712.21	539.4
30. 5. 871. vrh.	12.	218	677.45	673.45	986.4
Sljeme	1.	19.8	672.65	668.55	
"	1.5	21.4	672.45	668.20	
"	1.5	23.7	672.65	668.18	
"	1.45	23.4	672.28	667.84	
"	2.	24.4	672.65	667.75	1054.3
"		25.9	672.75	666.25	3215.5
Kraljevin zvonac	20.8	714.45	710.25	564.3	
Pod Medvedgrad.	21.0	713.90	708.69	579.2	
Zagreb	18.9	746.80	742.79	203.8	

Za sutradan 17. bje urečen poranak oko 5 sati. Čekajući medjutim na kola i kavu, bje i šest sati kad družba krenu, dobar dokaz, da pravi turista nit o jednom nit o drugom ovisjeti nesmje. Oko 7 sati bijaše družvo u Rudah, oko 8 1/2 na Oštrcu 2298 stopa nad morem. Premda je to napram alpinskom velegorju neznatna visina, to se ipak ovaj briješ, kako mu ime kaže, odlikuje svojom strminom, oštrinom, te spada među teže pristupne briegove naše domovine. Jedva se popneš na koji šilj, kad eto pred tobom opet sedlo, u koje se kao u neku dolinu spuštati moraš, da se zatim opet strmo na drugi šilj penješ. To je greben, koji vodi do Oštrca. Sav interes ovoga puta usredotočavao se je na divotu pogleda na Uskoke, na kranjske i štajerske gore, na gornju Posavinu i Sljeme, koje se kao gorostas ovdje prikazivaše. Dolina bijaše doduše ponješto zamagljena, al to samo kano i kopena povisivaše čar prizora. Slika bijaše toli dražestna, da ju i nekušamo opisati, te ionako svaki će željeti, da se sam tih slastih u naravi naužije.

Počinak od jednoga sata i mali zajutrak oporavi družvo, te ono krenu nizbrdice strmo kroz prođor do vrela, gdje se odmor uz najsvjež-

ju vodu ponovi. Nastaviv svoj put Plješivičkom cestom krenu družvo na sam vrh Plješivice 2470 stopa (po aneroidu 2420 st.) visoku, tamo iza pospješna penjanja oko 2 sata popodne prispe. Izgled sa Plješivice manje je u ovih okolnostih pružao nego obično, jer je magla oko podne sve to jačom postajala, pače od zapada i kiša pripetila, što je družvo sililo na pospješno silaženje najkraćim i dosta strmim putem do sv. Leonarda, gdje se je kod puna zdanca izvrstne a njekoč i čudotvorne vode u parokijanskom vrtu odmorilo.

Povratak u Samobor pješke bijaše ugodan i lastan, a dobra večera u čitaonici priredjena, završi zaista ugodan prem trudan dan. Kod stola pilo se i napijalo starini predsjedniku, koji mladjahnom uzstrajnošću za nijednim zaostajao nije. Napilo se jošte samoborskim gorjanom, začetnikom i gojiteljem planinskog društva, gg. Budislavljeviću, Vukotinoviću, Torbaru. Pilo se u procvat planinskoga društva, zvana, da mu djelatnost zemlji na uhar bude itd., pjevalo se i veselilo do devete ure, na što se družvo iza srčana oprosta od prisutnih samoboraca razidje, većinom na počitak. Sutradan povratak jutarnjim vlakom.

Jedna zaboravljena fotografija

Uz sliku na naslovnoj stranici

ANA LEMIĆ, Gospić

Bilo je to ljeti 1992. Ratu se još ne vidi kraj. Na prvoj smo crti bojišnice, ali život se prilično normalizirao. I naše je planinarstvo svojevrstan prkos. Južni je Velebit udomio naše branitelje, a planinare dočekuje njegov sjeverni i srednji dio. I na velebitskim stazama osjeća se rat. Puste su i zarasle. Zato ovom okrutnom ratu ne dopuštamo da nam prekine dugogodišnje druženje s planinom.

Prvi ratni izlet je krajem lipnja 1992. u Ravni Dabar. Tamo smo zatekli domara Milu. Godinu dana se nismo vidjeli. Srdačno nas

dočekuje, ne vjerujući svojim očima da su mu došli Gospičani. Pričamo dugo. Uglavnom o ratu i stanju u Gospiću. Na rastanku se još dulje oprštamo nego što smo se na dolasku pozdravljali, jer tko zna kako će biti i kad ćemo opet doći.

Ali za petnaestak dana opet smo na Velebitu. Ovaj put na Bačić kuku. Iako je polovica srpnja i jako je vruće, ne čekamo da vrućina spadne, nego žurimo natrag. Tko zna kako je u Gospiću za onih nekoliko sati izbivanja, a i policijski je sat. Ali vrućina nam ne da da

pružimo korak. Hodamo sasvim polako. Najednom, se ispred mene na stazi pojavi prekrasan leptir. Poželim ga fotografirati, pa zstanem. Ostalima iza sebe dam znak rukom da i oni stanu.

Zaustavim dah i polako se približavam leptiru. Nemam teleobjektiv na aparatu, pa mu moram prići na tridesetak centimetara. Kleknem na kamen na stazi i čekam. A, leptir? I hoće i neće zaustaviti se na cvijetu. Ipak je stao. Taman kad sam htjela "škljocnuti" aparatom, on sklopi krila. Kako to nije prava poza, čekam dalje. Leptir poleti malo oko cvijeta. Strepim da ne ode. Molim ga u sebi: "Nemoj otići, neću ti ništa, samo će te fotografirati. Prekrasan si, stani, molim te!" A leptir mi ne vjeruje. Kruži iznad cvijeta. Ali i ja sam uporna i ne odustajem. Najednom, kao da se predomislio, stao je na grančicu i raširio krila. "Škljocnem" aparatom, a on poleti. Nisam sigurna da mi je snimak uspio pa hoću još jedan za svaki slučaj. Zato tvrdoglavko klečim i dalje. I najednom, gle čuda! Leptir sleti dolje na kamen, raširi krila i stane sasvim mirno. Kao da mi pozira. Napravim još jedan snimak i

pomaknem se, a on nestane iznenada kao što se iznenada i pojavio.

Rat nam je puno toga uskratio, tako da u to vrijeme nismo imali ni fotografске radnje u Gospiću. Zato sam sljedeći dan film poslala u Zagreb na razvijanje. Fotografije sam poslje spremila i na svoga lijepog leptira zaboravila.

Prošlo je više od dvije godine. Listajući neki stari kalendar s Pfeiferovim fotografijama raznih leptira, pažnju mi privuče tekst na prvoj stranici tog kalendarja: "Stani čovječe, ne gazi 'ogavnu' gusjenicu, znaj da time ubijaš najljepšeg leptira!" Pa ja sam uslikala velebitskog apolona (Parnassius Apollo Liburnicus), prekrasni velebitski endem. Inače sam otprije znala iz Poljakovog "Velebita" iz 1969. godine da na Velebitu živi taj prekrasni leptir iz potrođice jedarca (Papilionidae), ali sam zaboravila. Ne vjerujem sama sebi, pa zato u knjigama potražim opise i fotografije. Sve sam sigurnija da je riječ o apolonu.

Od tada sam strašno ponosna na svog leptira i, naravno, sad zauzima počasno mjesto u mojoj zbirci fotografija.

Štef s Ivanšćice

Razgovor s jednim dobrim opskrbnikom

Prof. MIRA SMERKE, Varaždin

Mnogi planinarski domovi vrlo često dogradnjom i prepravljanjem gube ono toplo ozračje toliko znanu planinarima. To se nije dogodilo planinarskoj kući "Josip Pasarić" na Ivanšćici. No, ipak mislim da ni ona velika, uvjek topla, "kahlama" obložena peć, ne bi mogla dati dovoljno topline da nas u tom domu ne dočekaju Marija i Stjepan Miklošić, domari od 1990. godine. Dok Marija posluje u kuhinji pripremajući domaću juhu s rezancima, štrukle i gulaše ("bez nje ne bi bilo niš"), razgovor sa Štefom često prekidam, jer on mora svakoga podvoriti, prići k poznanicima, sjesti i popričati.

• Što vas je ponukalo da se prihvate toga posla?

Ja sam čovjek prirode. Planinar, lovac, vlogradar. Nakon odlaska u mirovinu shvatio sam da će biti najbliže prirodi ako prihvatom taj posao. Kad sam sa svojom obitelji planinario, video sam što planinarima najčešće nedostaje u planinarskim domovima.

• A što im nedostaje?

Pravi planinari nemaju velikih zahtjeva. Srdačan doček, topao i uredan dom – sve je to što im treba. "Ja velim – isti zrak mora biti u domu kak i vu prirodi".

• Dolazeći nekoliko nedjelja za redom, susretala sam iste planinare.

Mogu reći da ima velik broj planinara koji su postali moji stalni gosti i prijatelji. Od onih vrlo starih, do mlađeži koja tek počinje

svoje druženje s planinom. Krug se stalno širi. Neobično mi je kad se netko znani ne pojavi dulje vrijeme.

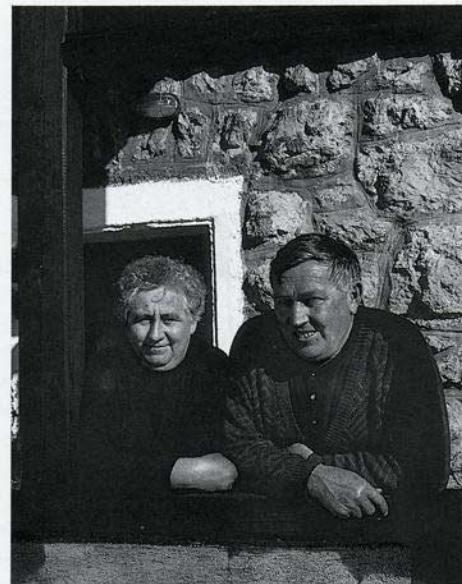
• Nisu tu susreti samo s "pravim" planinarkama. Dolaze slučajni namjernici, motorizirani planinari, znatiželjnici. Imate li i kakvih neugodnih iskustava?

U početku je bilo prilično poteškoća s održavanjem čistoće okoliša. Ne biste vjerovali kako su ljudi često neodgovorni i nemarni prema prirodi. No, ja im nikad nisam prigovorio, grdio ili prijetio. Bez riječi sam pokupio smeće i odnio ga u košaru. To je djelovalo vrlo odgojno.

• U koje godišnje doba je Ivančica najljepša?

Meni je Ivančica uvijek lijepa. Svaki vikend mi je drugačija, svaki put pokaže neku svoju ljepotu. Proljeće na Ivančicu donese mnogo cvijeća. Crveni ljljan je zaštićena biljka, raste samo na nekoliko mjesta na Velikom Konju. Strašno mi je kada vidim otrgnute cvjetove bačene na put ili zaboravljene i uvezene na stolu. Cvijeće treba gledati i s njim razgovarati.

Dom se polako praznio. Štef i Marica, iako umorni, za svakog su posjetitelja na rastanku našli lijepu riječ i poziv "Dodite nam opet!" Kad ode i posljednji posjetitelj, Štef će si natočiti "kupicu gumišta" te se spokojan i sretan zagledati u svjetla Ivanca na podnožju. U njemu će se probuditi "pjesnik":

Marija i Stjepan Miklošić Foto: Z. Smerk

Steza počne od Prigorca,
kraj "Toka" pređe.
Na Malom Kojnu za čas se najde.
Ne znam štera joj strana liepša.
Ona desna od Oćure
I' ona lieva od Čeva ...

Planinarsko Valentino u Moslavini

Nekada škola – danas planinarski dom!

TOMISLAV JAGAČIĆ, Varaždin

U tjednu Valentinova primio sam preporučenom poštom iz Kutine neobičnu obavijest i poziv. Mora biti nešto važno kad je pošiljatelju tako stalo da sigurno primim pismo na vrijeme.

Otvorim kovertu i vidim da je poziv upućen i drugim planinarskim društvima i pojedincima.

Citam: "Budući da uvijek i svugdje ima nešto za čišćenje, došli smo na ideju da otvorimo Metlarsku školu..."

Prepričavam vam tekst dalje: "Škola će se održati 18. veljače 1995. u planinarskom domu Moslavačka Slatina, trajat će dva sata, dodjeljuju se i diplome, a poslije 'nastave' određuje se najbolja metla i najboljem daku daje diplomu..."

Poziv sam po sebi ne bi bio izazovan da nije, s obzirom na Valentino i dolazeći fašnik, predviđeno biranje najljepše dame večeri s nagradom – najljepšom metlom, i sve to uz tamburaški sastav planinara g. Ivana Levaka

iz Blaguša kod Kaštine, jasno, uz dobre kolače i piće.

Nisam dugo razmišljao. Idem, idem svakako! To je Moslavina, a organizator je HPD "Jelengrad" koje sam osnovao još daleke 1953.

A ta Metlarska škola i prigodni žig u koji je uklopljena slika vještice što jaše na metli, nije ništa drugo nego duhovit mamac, a mogao ga je smisliti samo g. Ivica Mataić, predsjednik Društva iz Kutine.

Pozvao sam i svojeg planinarskog prijatelja Drageca Marčeca, s kojim planinarim još od 1960., i g. Nikolu Vickovića iz Zagreba. Znao sam da će mi se sigurno priključiti. Nikola se u telefonskom razgovoru čak ponudio da nas dočeka na željezničkoj postaji u Zagrebu i svojim automobilom preveze do Popovače i Moslavačke Slatine. To bi bilo čak i dobro, ako – zlu ne trebalo – pritisne kiša, a baš je takva prognoza za subotu.

– Svaka ti čast, Nikola, što nas voziš, jer bi po ovoj kiši zaista bila muka dvosatno pješačenje od Popovače do Moslavačke Slatine i natrag, – rekoh Nikoli koji je Drageca i mene dočekao na Glavnom kolodvoru u Zagrebu.

...
Moslavačka Slatina, selo na jugozapadnim obroncima Moslavačke gore. Brežuljci pokriveni šumom, vinogradima i kućama za odmor. I sve to na asfaltiranom seoskom putu, devet kilometara sjeverno od Popovače. U selu je sagrađena poslije drugog svjetskog rata područna škola Osnovne škole u Popovači, a kada je škola 1969/70. prestala s radom i kada je utihnula dječja cika i vika, u jednu je pro-

storiju smještena trgovina s konjakom kao najvrednijim artiklom. Rješenjem OŠ u Popovači (ravnatelj Tobija Bilić) i Općine (načelnik Stjepan Beleta) ova je zgrada nekadašnje škole ustupljena bez naknade na trajno korištenje HPD "Jelengrad" u Kutini. Zna se – samo za planinarske potrebe! Može li biti ljepšeg poklona jednom planinarskom društvu?

Mogu samo zamisliti kakva je radost i uzbudjenje obuzelo planinare iz Kutine, a posebno njihova predsjednika Ivicu Mataića koji je motor i duša svih planinarskih djelatnosti. Njegova je zamisao i ova maštovita i originalna ideja s metlama, koje su uistinu izradivali. No, iako do otvorenja planinarskog doma treba još puno raditi, i ovo što je dosad učinjeno vrijedi istaknuti jer zaslužuje svaku pohvalu i priznanje, a svi dosadašnji sponzori izraz planinarske zahvalnosti. Predsjednik Mataić vodio me kroz svih pet prostorija, ukupno 200 m² i uz to oveći podrum.

Tko kaže da planinari ne mogu i metle plesti

Foto: T. Jagačić

Nekad škola, danas planinarski dom u Moslavačkoj Slatini

Foto: T. Jagačić

– U ovoj dvorani, koja je nekada bila učionica, dočekali smo Novu 1995. godinu. Bilo nas je preko 70 – pripovijedao mi je. Zabavili smo se kako samo planinari znaju. Nisu za ovu večer bili potrebni izdaci za haljine i frizure – smije se Ivica. Sve to bilo bi teško uraditi bez razumijevanja na koje smo svuda naišli. Zamjenili smo staru električnu instalaciju novom, uredili sanitarni čvor. Od bolnice u Sisku i Popovači te od Hrvatske vojske dobili smo 70 kreveta i 165 pokrivača, firma "Oxicolor" iz Siska obećala je boju za ličenje prozora i ostale drvenarije. G. Ivica Štajduhar iz Moslavine, koji radi u Njemačkoj, upisao se na listu sponzora prvim novčanim prilogom od 100 DM. Šumarija u Popovači također nas pomaže. G. Tomislav Pavlin iz Zagreba, koji je potkraj listopada 1994. vodio u Zagrebu školu za markaciste, na moslavačkom je tenu pokazao kako se to radi. Sa svojim "učenicima" obilježio je crveno-bijelim znakovima put od Popovače do Moslavačke Slatine.

Puno bi se još moglo reći o planinarskim uspjesima HPD "Jelengrad" postignutim u kratkom vremenskom razdoblju, pa ako ovačkim tempom nastave, možemo već ove jeseni očekivati svečanost prilikom otvorenja planinarskog doma u Moslavačkoj Slatini.

Ni kiša što je padala cijelog dana nije obeštrabrla dvadesetak planinara iz Kutine, isto toliko iz HPD "Stanko Kempny" iz Zagreba te

planinara iz HPD "Zanatlija" s Franjom Kasunovićem i Katicom Pavković.

Dvadeset planinara iz Siska doveo je autobusom g. Mijo Štrk, tajnik HPD "Sisak". Treba svakako istaknuti ovo povezivanje i izmjenjivanje posjeta planinara Siska i Kutine. To je zasluga predsjednika Roka Nikolića i tajnika Štrka. (Ovo nije prvi put da se planinari iz Siska i Kutine nalaze zajedno. Sjećam se kako smo nekoć davno mi planinari iz Kutine predavalci u selu Stružcu planinarsku štafetu planinarima iz Siska i družili se s njima poslije dočeka štafete u Sisku).

U vrijeme, kada je započeo vedri, plesni i fašinski dio večeri, koji je završio tek u dva poslije ponoći, Dragec i ja smo se vraćali vlačkom iz Zagreba u Varaždin. U Zagreb nas je vratio autom naš planinarski prijatelj Nikola.

Putem smo razgovarali o jednom lijepom planinarskom susretu i doživljaju. Doći ćemo opet kada moslavačke šume zazelene i na pitomim brežuljcima procvatu trešnje, breskve i vinogradi.

Moslavina je zaista lijepa, pitoma i privlačna. Možda to nismo do sada dovoljno zapažali i osjetili. Neka od sada na planinarskim izletima po Moslavini i Moslavačkoj gori bude i naš cilj planinarski dom u Moslavačkoj Slatini čije nam otvorenje priprema HPD "Jelengrad" iz Kutine.

More i planina istodobno

Planinarske staze na otoku Ugljanu

SLAVKO TOMERLIN, Zadar

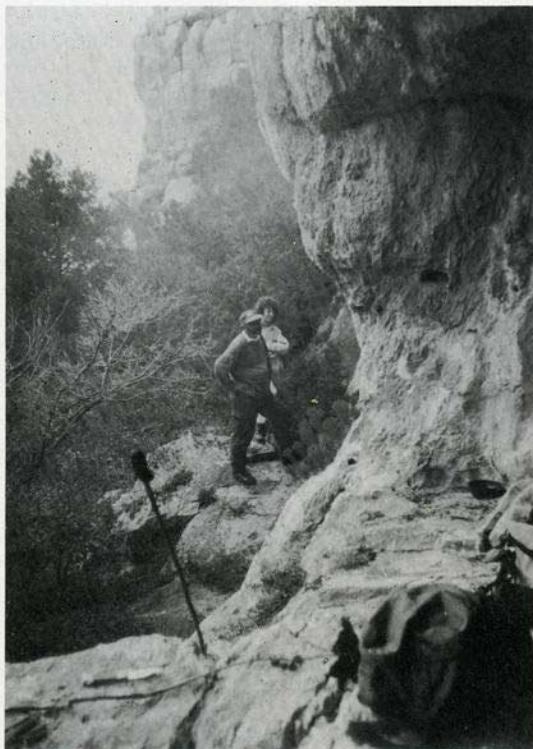
Za vrijeme domovinskog rata PD "Paklenica" imala je samo dvadesetak članova. Sada je nastala nagla obnova društva, kako s novim članovima, tako i brojnim novim djelatnostima. Vodenje društva preuzezeli su mlađi i vrlo iskusni planinari. Ponovo smo dobili stare društvene prostorije u Parku. Redovito se sa stajemo dva puta tjedno, pondjeljkom i četvrtkom u 19 sati. Organizirano je već nekoliko masovnijih izleta autobusom na srednji Velebit, dok je u južni dio moguće ići samo na Rujno i Bojinac.

Zbog ograničenog kretanja po Velebitu, počeo sam tražiti alternativna područja za planinare. Sjetio sam se svojih nekadašnjih pohoda otoku Ugljanu i njegovum vrhu Svetom Mihovilu (250 m). Za vrijeme rata propješao sam cijeli otok i pronašao mnogo zanimljivih mjesta koja su zbog zakrčenosti makijom postala potpuno neprohodna. Prekrasne hridine i pećine potpuno su nedostupne. Južna strana brda Sv. Mihovil opasana je lancem okomitih stijena visine 30 do 40 metara. U okolini se nalazi još nekoliko takvih vrlo atraktivnih mjesta. Odlučio sam povezati sve te ljepote putem dugim 3-4 sata.

Po svom starom običaju, počeo sam sam krčiti put do podnožja stijena. Ljepota vidika na more i stijene uskoro je privukla još nekoliko mojih prijatelja. zajedno smo krčili put kojim će moći prolaziti svi, pa i djeca. Uložili smo velik napor i često smo puzeći sjekli neprohodnu makiju. Naši su alpinisti ustanovili da stijene savršeno odgovaraju za treninge, pa smo zasnovali alpinističku školu da tako pridobijemo nove članove. Stijene mogu oduševiti i najiskusnije alpiniste, a nakon zamornog penjanja oni se mogu okupati u moru.

Ove je zime asfaltirana cesta do Sv. Mihovila, pa se tako na sam vrh može doći i autom. Nakon desetak radnih akcija put je bio prokrčen. Pomogli su mi: Zdenka Galić, Ante Čola, Ivan Lukić, Gorki Lovrinov i Marko Šarić.

Napravljene su dvije varijante puta: prva od 3-4 i druga od 1-2 sata hoda. Duža varijanta počinje odmah kod stajališta trajekta iz Zadra. Na telefonskom stupu kraj glavne ceste stoji ploča s natpisom i prva markacija. Sljedeća je na rubniku ceste i na zidu koji pokazuje put prema trajektu. Put počinje prilično oštrim usponom kroz borovu šumu. Kroz maslinike se dolazi do poljske ceste, njom lijevo, prateći markacije. Put vijuga kroz maslinike

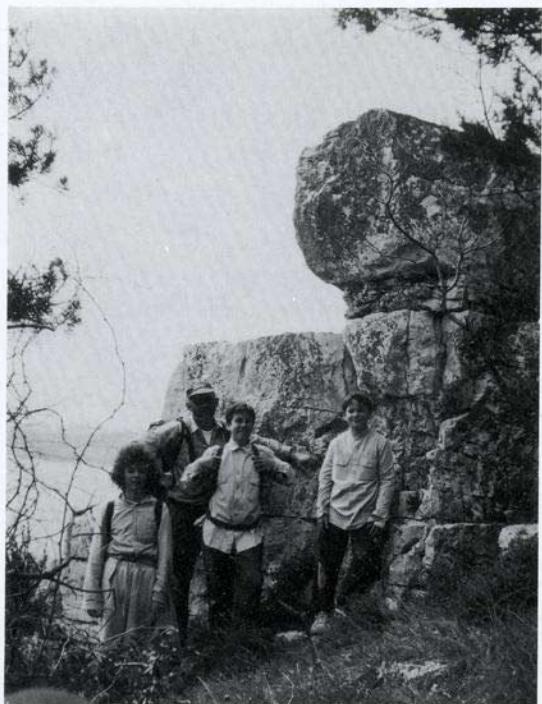
Stijene pod Sv. Mihovilom

što su ih mještani počeli obnavljati nakon 50 godina zapuštenosti. Lakim usponom idemo oko 40 minuta do južnoga otočnog grebena koji se nalazi uz samo more. Sada počinje pravo planinarenje. Ulazimo ponovo u borovu šumu, obilazeći jedan od ugljanskih vrhova. Stižemo do gromača podno stijena visokih oko pet metara. Kroz makiju, krš i blokove kamenja stižemo do vrha Vela glava. Vidik je prekrasan jer se pruža na obje strane otoka, na Velebit, Zadar, Ravne Kotare, otoke Iž, Dugi i Kornate. S Vele glave sve izgleda tako blizu i jednak možemo uživati u pogledu na more kao i na Velebit.

Nastavak puta je spuštanje prema asfaltiranoj cesti i parkiralištu podno vrha Sv. Mihovila. Ovdje završava duža varijanta puta, a počinje kraća. Na rubnom boru stoji ploča s natpisom: Planinarski put "Sv. Mihovil" 1-2 sata.

Krenemo li od parkirališta, nailazimo na raskrižje puta prve i druge varijante. Prolazimo kroz borovu šumu oko 100 metara, a zatim se kroz rijetku makiju spuštamo do podnožja stijena. Nailazimo na terene slične kao na Velebitu. Golemi blokovi srušenih stijena svuda su oko nas. Prolazimo kroz prirodna kamenita vrata, a s desne se strane uzdižu poput zida okomiti kameni blokovi visoki do 30 metara. Oko 30 metara dalje je velika polupećina, idealno mjesto za odmor i za duži boravak, jer se samo tu smije paliti vatra. Nastavak puta vodi po izohipsi ispod niza vertikala i prevjesa poput balkona. Nakon pet minuta stižemo do pećine u kojoj se može čak i prenoći. Imaravno tlo oko 8x3 metra i prilično je zaštićena od vlage. Put dalje vodi po odlomljenim stijenama do male barijere visoke oko pet metara. Prolaz sam osigurao čeličnim užetom (sajlom), pa je mogu prijeći i djeca.

Nastavljamo po rubovima istaknutih kamenih gromada ravnih ploha, kao da prelazimo s terase na terasu. Dolazimo do raskrižja. Markirani put ide ravno i završava na pločastim terasama u borovoj šumi, gdje se spaja sa starim pješačkim putem do vrha Sv. Mihovila, a lijevi se spušta do mora. Svi ćemo se sigurno popeti i do same tvrdave na Sv. Mihovilu, s koje se pruža predivan vidik na sve četiri strane otoka Ugljana.

"Vrata" pod Sv. Mihovilom

Na povratku za Zadar, do trajekta ćemo najbrže doći asfaltiranom cestom, za samo sat hoda. Za sve one koji ne znaju hoće li prednost dati moru ili planini, ovaj će put biti idealno rješenje jer omogućuje istovremeno uživanje u jednom i drugom.

U nedjelju 30. travnja otvoren je novi planinarski put na otoku Ugljanu blizu Zadra koji vodi na najviši vrh Sv. Mihovil (250 m). Među 70 prisutnih, bilo je i 25 planinara iz Šibenika. Put je otvorio Slavko Tomerlin, koji je bio i inicijator provedbe novoga puta. Nakon toga svi su došli do stijena gdje je zadrski alpinist Ivica Lukić demonstrirao jedan vrlo teški uspon. Put se sastoji od dva dijela, obilaznog i kružnog. Obilazni počinje kod trajekta za Zadar, a kružni na parkiralištu pod vrhom. Obilazak cijelog puta traje 3-4 sata.

Stijenama Velikog Kozjaka

Novi prvenstveni usponi u Velebitu

Dr. BORISLAV ALERAJ, Zagreb

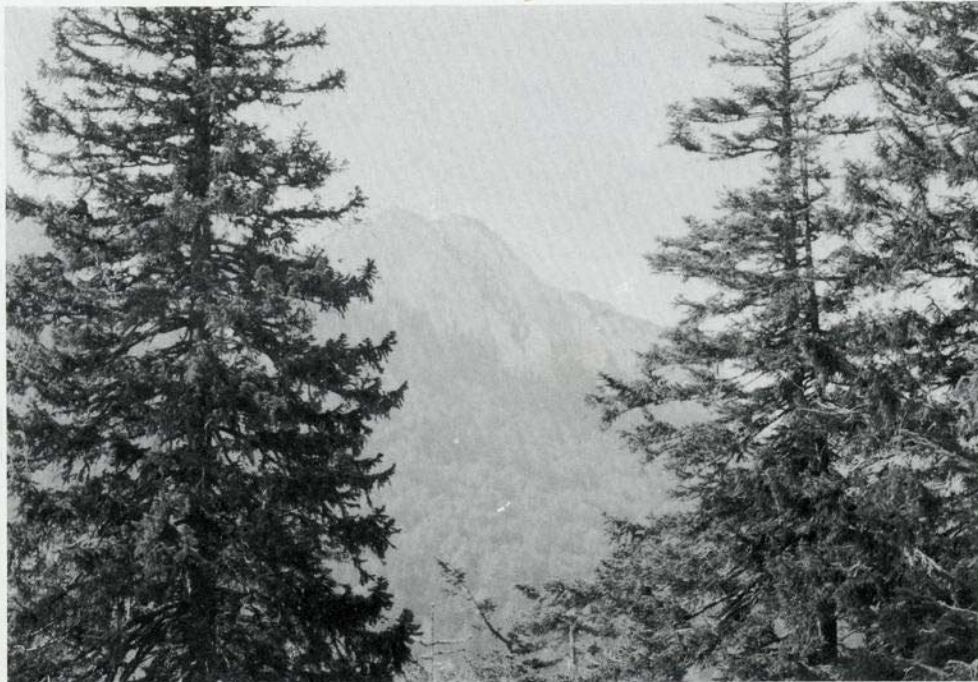
Vjerojatno zbog teže pristupačnosti, prekrasne stijene Velikog Kozjaka u Velebitu ostale su do nedavno gotovo nedirnute.

U srpnju 1994. prvi put smo se penjali u sjeverozapadnoj stijeni nižega, zapadnog vrha V. Kozjaka (Sondirajući smjer). Kad se o tome čulo, Kozjak je istog ljeta i jeseni doživio još nekoliko penjačkih posjeta. Uz nekoliko ponavljanja, u kolovozu je ispenjan novi smjer u južnoj stijeni glavnoga (istočnog) vrha, a u rujnu dva smjera u najvećoj, sjevernoj stijeni glavnoga vrha V. Kozjaka.

U početku se činilo da su to bili prvi usponi, odnosno da je Sondirajući smjer prvi smjer uopće u stijenama V. Kozjaka. No, ne-

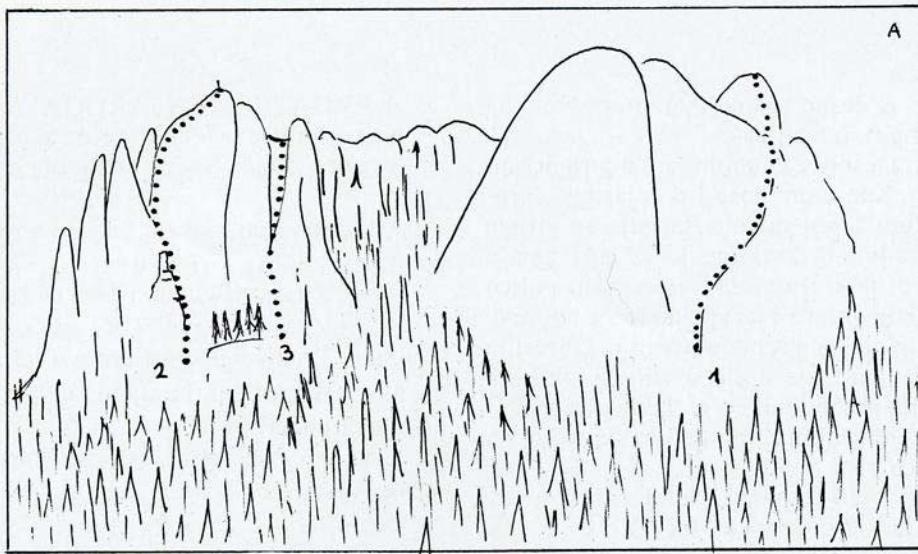
davno smo doznali da je jedan solo uspon izведен još 1981. godine, ali nije sigurno u kojoj stijeni (vjerojatno južnoj ili zapadnoj).

Stijene obrubljuju V.Kozjak gotovo sa svih strana. Mjestimično su prekinute zelenim obraslim uljknućima i žljebovima, pa u penjačkom smislu čine tri cjeline. Sjeverozapadna stijena nižega, zapadnog vrha V. Kozjaka, visoka oko 150 m, odlikuje se vertikalnim i prevjesnim monolitnim stijenama s vrlo oskudnim pukotinama. Malo je razvedenija u svom desnom, najzapadnijem dijelu, gdje je proveden Sondirajući smjer. Južna stijena glavnog vrha, visoka oko 80 metara, topla je, svijetla i razvedena. U njoj postoji smjer koji

Sz. stijena zapadnog vrha V. Kozjaka s M. Kozjaka

Foto: Dr. B. Aleraj

V. Kozjak s ceste od Lubenovca prema Begovačkom kuku: Lijevo glavni vrh,
desno zapadni vrh.
oto: Dr. B. Aleraj

su u kolovozu 1994. ispenjali Stipe Božić i Srećko Mejić. Negdje tu ili možda u zapadnoj stijeni, popeo se 1981. Vlado Furač sam.

Sjeverna stijena glavnoga vrha V.Kozjaka najveća je i dosije blizu 200 metara. Hladovita je i strma, s veoma strmim šumovitim podnožjem. Odlikuje se velikom razvedenošću, mnoštvom jaruga, stupova, ploča i tornjeva. Dvije su jaruge najizrazitije: jedna se proteže od podnožja izravno prema vrhu V. Kozjaka, a druga je zasjećena malo desno. Po njima su provedena druga dva ovdje opisana smjera: Smjer sa zubom i Prijateljska jaruga, kao klasični, osnovni smjerovi u ovoj, penjački novootkrivenoj stijeni. Iako nisu teški, osvajaju svojom alpskom ljepotom. Veoma su pogodni i za zimske uspone.

1. SONDIRAJUĆI SMJER

Sjeverozapadna stijena V. Kozjaka, Velebit

Pristup. Od planinarskog doma na Alanu cestom do markirane staze za V. Kozjak (6 km). Do toga se smjera može za oko 30 min doći markiranom stazom i od skloništa na Lubenovcu. Stazom za V. Kozjak oko 10 min do mjesta na šumovitom grebenu gdje se po prvi puta kroz šumu vide stijene Kozjaka. Skrenuti lijevo pod stijene. U podnožju stijene krenuti lijevo, prateći podnožje. Zaobići zapadni ugao stijene i zaći pod sz. stijenu. Dalje podnožjem stijene do izrazitog amfiteatra.

Opis. U desnoj strani amfiteatra ući na rebro po ploči koja izgleda laka. Po rebru do ljuske (klin) i preko nje desno do drveta (osig; 1. dužina). Grebenom gore do ploče, preko nje (teško) do klekovine i na dobro osig. u podnožju uskog žlijeba (2. d.). Kroz žlijeb na obraslu zaravan i dalje preko trbušaste ploče (dobri oprimci) do osig. u klekovini (3. d.). Lijevo na obrasli greben i njime do kraja. Spustiti se nekoliko m u dno široke obrasle jaruge (4. d.). Prijeći jarugu pod vršni greben i njime do vrha stijene (5. d.).

Silaz. Na drugoj strani po razvedenom terenu dolje, težeći desno (smjer zapad). Nastaviti šumom u istom smjeru u istoj visini do markiranog puta na grebenu. Markiranom stazom d. do ceste (15 min).

Prvi penjali Borislav Aleraj, Marijan Čepelak i Vladimir Mesarić 10. VII. 1994. Ocjena: III-IV.

2. SMJER ZA ZUBOM

Sjeverna stijena Velikog Kozjaka, Velebit

Pristup: Od kuće na Lubenovcu cestom prema sjeveru (prema Begovačkom kuku) oko 1 km do karakterističnog zavoja. Desno po neizrazitom, nemarkiranom šumskom putu po udolini između V. i M. Kozjaka. Izbjegavajući teškoće, koso desno i gore bez puta pod sjevernu stijenu V. Kozjaka (45 min).

Ulag. S desne strane istaknutog velikog zuba (tornja), (čovuljak).

Opis: Desno, za zubom, ući u jarugu pod kaminom. Kaminom gore 1 d. u jarugu. Jarugom dužinu i pol do mjesta gdje se jaruga dijeli. Krenuti d. krakom. Kroz uski kamin gore, pa d. pokraj drveta na travnatu policu (osig.). Dalje po užoj jarugi: do kraja i gore d. do klekovine na grebenu (osig.). Obraslim grebenom gore, pa dolje u zarasu škrbinu pod vršnim grebenom. Po grebenu do vrha.

Silaz. Markiranim putem do skloništa na Lubenovcu.

Prvi penjali Borislav Aleraj, Marijan Čepelak i Vladimir Mesarić 24.IX. 1994.

Ocjena III-IV, visina stijene 180 m, vrijeme penjanja prvih penjača 3 h.

3. PRIJATELJSKA JARUGA

Sjeverna strana Velikog Kozjaka, Velebit
Pristup kao za Smjer za zubom (vidi pod

2).

Ulag 50 m od ulaza u Smjer za zubom, u podnožju velike izrazite jaruge.

Opis. Jarugom 4 d. do izlaza na prostranu plitku vrtaču pod vrhom V. Kozjaka.

Silaz. Preko malog prijevoja u veliku vrtaču, na markirani put. Po njemu dolje do skloništa na Lubenovcu.

Prvi penjali Borislav Aleraj, Marijan Čepelak, Vladimir Mesarić i Branko Šeparović 25. IX. 1994.

Ocjena II (III), visina stijene 150 m, vrijeme penjanja 1 h.

Dojmovi iz Bergamskih Alpa

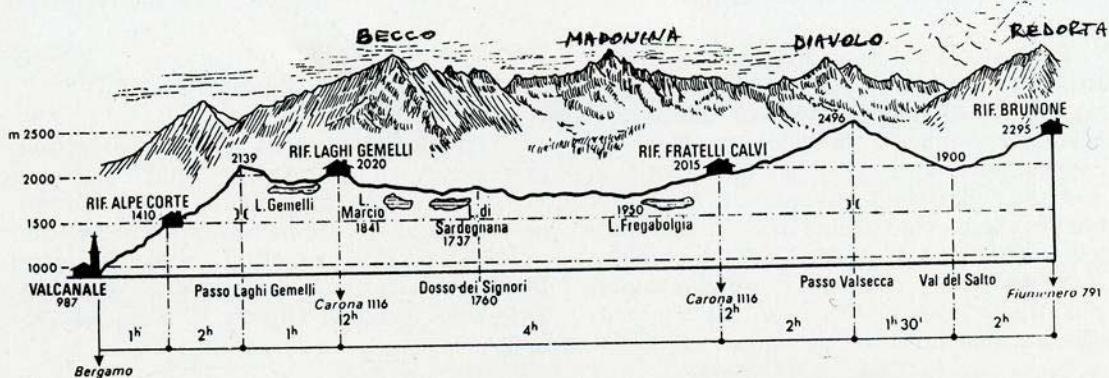
BRANKA I SLAVKO STANKOVIĆ, Zadar

Nakon stresa što ga doživjesmo kada nam je bivša armija raznijela krov (u listopadu 1991.) te mukotrpnog popravka, jedna ugodna vijest: sestra moje supruge Vesna i Marcello iz Hanovera pozivaju nas u Alpe u svom aranžmanu. I to tako tri puta! Ovoga ljeta za transverzalce poslastica: kružni put po Bergamskim Alpama ("Il sentiero delle Orobie").

Po dogovoru sastali smo se u Clusoneu, oko 40 kilometara od Bergama. Konac je mjeseca kolovoza, lijepi vikend, još traje "feragosto", tako da su izletnici zauzeli svaki slobodni prostor određen za piknik u šumom obraslo

podnožju planine. Svuda se dime roštilji, a stolice, ležaljke i sve što se može dovući autom, čini granicu između izletničkog dijela Valcanale i početnog dijela Bergamskih Alpa.

Polako se uspinjemo prema prolaznom Rif. Alpe Corte (1410 m; Rif., rifugio, tal. sklonište), da bi preko Passo Laghi Gemelli (2139 m), nakon četiri sata hoda, došli do Rif. Laghi Gemelli (2020 m). Lijepo smješten dom između dva jezera. Nakon večere, pred domom se pali vatrica, pričaju dogodovštine i šale, a uz to se u "brunzinu" kuha vino uz dodatak trava.

Pogled u Valbondione od planinarske kuće Curo (1895 m)

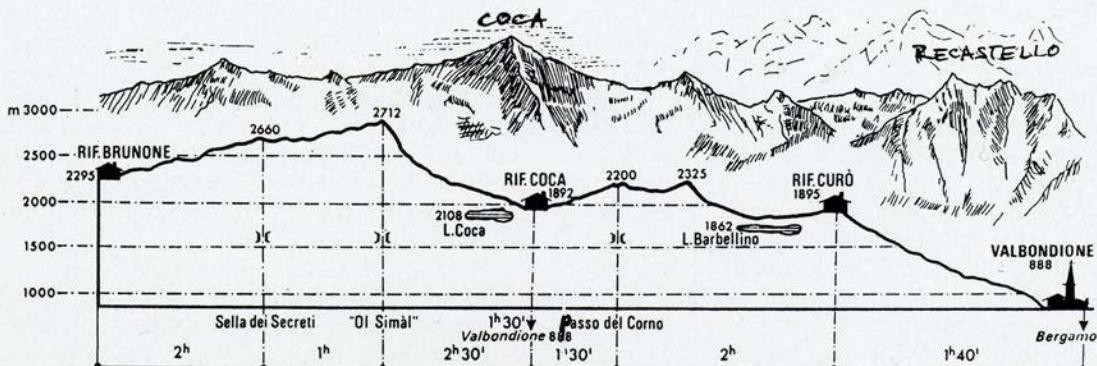
Odlučili smo ostati još jedan dan u ovom domu, pa ujutro pripremamo izlet na obližnji Cima del Becco (2505 m). Vrlo lijep, ugodan uspon po hrptu sa južne strane. Na vrhu, obvezni metalni križ, te za nagradu prekrasan vidik. Nakon odmora i jela spuštamo se, zabilazeći po sjevernoj strani nešto ispod prijevoja, na stazu koja prelazi sa Passo d'Aviasco 2409 m) i idemo prema domu.

Sljedeće jutro polazimo prema Lago di Sardagnana te još dva akumulacijska jezera, Lago delle Casere i Lago Marcio (1841 m). Nastavljamo stazom uklesanom u sjevernu stijenu planine Becco. Stara je, odavno grade na, dobro osigurana, mjestimice uklesana u živu stijenu. To je staza tipa "mulatijere" ili

naše Premužičeve stazce, gradena vjerojatno za vojne svrhe u prvom svjetskom ratu.

Jezera su uglavnom glečerska, s dobro prepoznatljivim morenama, a budući da se nalaze u području koje geolozi nazivaju metamorfnim stijenama, vode se zadržavaju na površini. Gdje god je bilo moguće načinjene su brane, a jezera su medusobno spojena tunelima i ustavama, tako da kao cjelina racionalno iskorištavaju vodeni potencijal. Ovi opsežni radovi izvedeni su u vrijeme ekonomске krize i velikih javnih radova koncem 20-ih i početkom 30-ih godina ovog stoljeća (godina izgradnje obično je uklesana u kruni brane).

U ugodnom hodanju, usput berući borovnice, prolazi nam idućih četiri sata, kada nai lazimo na golemu branu Lago di Fregabolgia

(1950 m). Put dalje vodi uz obalu jezera na drugi kraj, gdje se na jednom uzvišenju nalazi Rif. Fratelli Calvi (2015 m).

Kako je ugodno kada se četvrti dan možete istuširati i osjetiti vlastiti miris! Ovdje ostajemo dvije noći.

Ujutro, nakon obilnog doručka, praćeni kišicom, krećemo prema prijevoju Portula. Iza prijevoja iznenadili smo stado vitoroga. Opazivši nas, elegantno se udaljuju, bez žurbe, kao da su uvjereni u našu bezazlenost. Vrijeme se prolješava, slijedi lak spust, a nakon toga uspon na Monte Madonino (2502 m), čiji vrh krasi bijeli mramorni kip Majke Božje. Soko je visok oko pola metra, iz daljine, obasjan suncem i s plavom pozadinom neba, djelelu veličanstveno.

Odmor. Ručak iz naprtnjače. Vidik prekrasan, najzanimljiviji nam je Pizzo di Diavolo di Tenda (2914 m), naš sutrašnji cilj.

Spuštamo se južnom stranom prema Lago di cernello, jezeru ukroćeno branom. Poviše jezera bivša pastirska koliba, sada planinarska kućica, koju opslužuju preko cijelog ljeta planinari iz mjesta Gromo. Poslije odmora i osvježenja domaćim kravlјim mlijekom slijedi povratak preko Passo Portula na večeru i spavanje u Rif. Calvi.

Ujutro krećemo rano oko malog jezera, Lago Rotondo, prema dubokom usjeku kroz koji vodi put prema Pizzo di Diavolo. Oblačno. Vjetar uz kišicu. Na prijevoju Passo Valsecca, po prethodnom upozorenju planinara, odustajemo od uspona na Diavolo – možda drugi put! S prijevoja pogled u veliko grotlo, koje se otvara prema sjevero-istoku. Opet stado vitoroga. Put nas dalje vodi po grebenu do lijepo smještenog i opremljenog (plin, deke, nužna hrana) narančasto obojenog Bivacco Fratini.

Svuda oko nas potočići čiste vode, sjećamo se bezvodnih Dolomita i našeg Velebita.

U sumrak stižemo, nakon 6 sati hoda, do usamljenog i teško dostupnog Rif. Antonio Baroni al Brunone (2295 m). Pokraj ulaznih vrata nešto poput starog štednjaka. Čudim se. Tek poslije otkrivamo – to je aparat za gnjećenje limene ambalaže (pivo, male limenke, coca-cola i sl.), a otpad se otprema u dolinu na reciklažu. Bravo! Još jedno iznenadenje: poviše doma, u koji se hrana doprema helikopterom, ogradeno je vrelo, a jedna plastična cijev promjera 10-15 cm dovodi vodu na malu turbinu, čiji je pogonski dio tek malo

veći od koša za smeće. Tiho zuji i proizvodi struju za cijeli dom. Prekrasno!

Večer je svježa. Ujutro iznenadenje – mraz (26. kolovoza). Iznad doma, na sat uspona, obilazimo napuštena okna rudnika željeza. Poviše rudnika prijevoj Passo Scaletta (2530 m). Lijepi pogled na mjestance u dolini. Preko ovog prijevoja dolazili bi ljudi iz susjedne doline na rad u rudnik. Spuštamo se do Rif. Brunone, te nastavljamo "gornjom trasm varijante" prema prijevoju Vedretta dei Secreti (2686 m). To je najviši prijevoj na našoj transverzali. S lijeva nam ostaje impozantna Pizzo Redorta (3037 m), s desna Pizzo Scais, a mi produžujemo prema Lago di Coca (2108 m).

Posebno nesigurne dionice puta osigurane su lancima umjesto sajlama. Odlična ideja! sigurniji i jači stisak šakom, bez straha od onih sitnih, "podmuklih" žičica koje nam mogu ozlijediti ruku.

Još pola sata od jezera i nakon šest sati hoda stižemo do Rif. Coca (1892 m), koji je smješten na rubu – balkonu goleme, žlebaste strme doline. Na sjeveru izdiže se Pizzo Coca (3059 m), najviši vrh našeg puta, a odmah ispod doma ruši se u dubinu dolina Val Bondione (888 m).

Stižemo umorni, koljena nam se tresu i napornog spusta, no nakon zaslужene večere i dobrog pića, umora nestaje. Domar je ovdje sumnjičavo gledao iskaznice našeg HPS-a te ih zajedno sa putovnicama fotokopirao. Bili smo prvi posjetitelji s novim članskim iskaznicama iz Hrvatske.

Rano ujutro, spremamo se za uspon na Pizzo Coca. Dan je lijep, uspon naporan. U jednom trenutku nalazimo se pred gotovo ne-savladivim "dimnjakom". No, korak po korak, češći odmori, i polako postižemo vrh. Vidik prekrasan, veličanstven, rodendanski (danas Vesna ima rodendan). Kratko se divimo pogledu sa najvišeg vrha Bergamskih Alpa jer nas oblaci što nailaze s juga tjeraju na spust. Opet nogu pred nogu, strm spust, visinska razlika tisuću metara. Dolje, na ledenom jezeru Coca, hladimo tabane, no nitko ne izdrži više od desetak sekundi u ledenoj vodi.

Piero, koji nije išao s nama na Cocu, dočekao nas je sa puno novih obavijesti o putu sljedećeg dana.

Nakon doručka skupljamo se i krećemo prema Rif. Antonio curo al Barbellino. Krećemo lakim usponom po jednoj kosi, prelazimo preko nekoliko potočića, a zatim preko

sedla Passo del Corno (2200 m). Slijedi malo oštrog spusta, staza dobro osigurana lancima i nakon tri sata hoda nailazimo na potok koji se preljeva iz jednog jezera s branom.

Odmor i suhi ručak na potoku. Ispod nas kotlina poviše koje se s druge strane uzdiže brana visoka stotinjak metara.

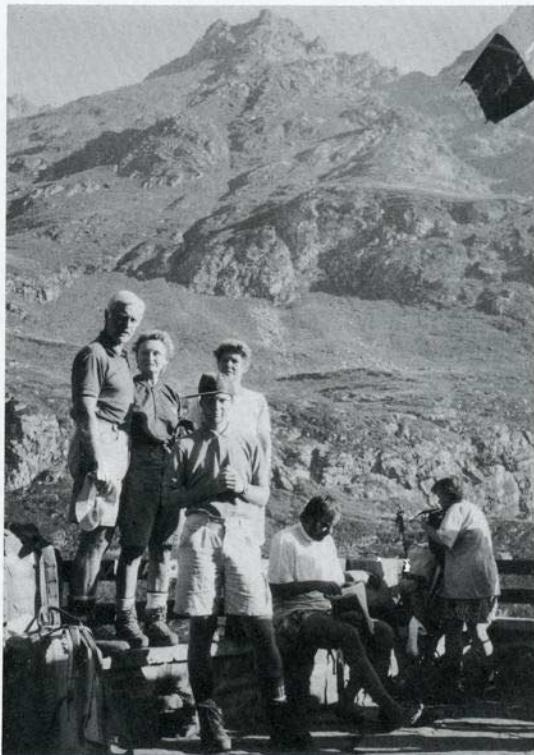
Put nas dalje vodi uz bazu brane i tu se osjećamo strahovito maleni. Uspinjemo se na krunu brane (na njoj piše godina gradnje 1929.), koja zatvara veliko akumulacijsko jezero Bacino di Barbellino. U ovu se akumulaciju ulijevaju još tri jezera te stalni dotok vode s glečera Gleno. Nakon dvadesetak minuta stižemo do trotažnog doma Rif. Curo (1895 m). Put od rif. Coca do Rif. Curo trajao je oko 4 sata. Tu planiramo dva dana "bazni logor".

Nakon osvježenja kavicom i odlaganja naprtnjače, idemo se prošetati mulatijerom uz obalu akumulacije Barbellino. Dan je topao, sunčan, nedjelja s puno jednodnevnih turista. Ugodaj oko doma kao na Medvednici. Uz put dolazimo do nabujalog, zamućenog potoka, koji izlazi iz 1000 m višeg ledenjaka Gleno. Šetači koji su jutros lako prešli prcko potoka s djecom i prtljagom, sada se vraćaju otežano. Prelaze potok gazeći bujicu i do koljena, izazivajući smijeh i navijanje promatrača ove vesele vratolomije.

Drugo jutro prelazimo isti put uz jezero, te se kroz široku glečersku dolinu Val di Cerviera polako uspinjemo do duge sipine, koja nas vodi prema kamenom masivu vrha Pizzo Recastello (2886 m). Na vrhu, u oblacima, križ, samo trenutak lijepi pogled na sjevernu stranu i veliki sivi glečer Gleno. Na povratku Vesna i Marcello su odlučili da prošire izlet kroz Val del Corno na slijedeći vrh Pizzo Tre Confini (2824 m), a ostali se vraćaju u "bazu".

Pri spustu susret s tihim snimateljima talijanske TV mreže, koji snimaju emisiju o mrmcima (alpski svizac, Mrmota mrmota Line). Žviždukom bi pokrenuli debele, lijene i pomalo nespretnе mrmce što se izležavaju i griju na suncu prikupljajući toplinu za dugo zimsko spavanje. Ne pamtim da smo ih ikada vidjeli toliko na jednom mjestu kao ovdje u "Dolini jelena".

Sljedeći se dan vrijeme mijenja, oblaci se gomilaju uz vrhove, obzorje se zatvara. Put nas vodi prema sjeveru, uz obalu akumulacije, pa poviše jezera. Kroz glečersku dolinu uspijnjemo se prema zatvorenom starom domu Rif. Barbellino, na dubokom okrugлом jezeru Lago di Barbellino (2128 m). Slijedi oštar us-

Pogled na Cocu od planinarskog doma

pon kroz žlib na Lago di Malgina (2339 m). Ovdje opet nailazimo na tunel isklesan u živoj stijeni. Ulazimo dvadesetak metara – mrak. To je takoder dio reguliranog sustava povezanih jezera. Zadivljujuće uporan rad ljudskih ruku primitivnim alatima. Vraćamo se u dom gdje nas, uz "capuccino", čeka i sveža torta od borovnica.

Ujutro "olovne i teške snove snivaju oblací nad strmim gorskim stranama..." Loša prognoza. Nakon nepun sat hoda, mokri do kože, odustajemo od posljednje etape puta. Ova kobna etapa na Monte Presolana vodi preko Passo Menina do Rif. Albani (8 sati) Možda drugi puta!

Spuštamo se u Valbondione i automobili ma nastavljamo za Bergamo. Čim smo ušli u hotel, počelo je strahovito nevrijeme. U Genovi se toga dana srušila lučka dizalica, čujemo na TV. Malo poslije, okupani i čisti, uživamo u obećanoj rodendanskoj gala večeri.

Drugi dan stidljivo sunce. Razgledavamo Bergamo. Uvečer još jedna oproštajna večera u pizeriji.

Ujutro se opravljamo i iskreno zahvalni vraćamo se prema "Lijepoj našoj" u Zadar.

Uskrs na

Veliko nevrijeme
ne 200 km/sat od 29.
je Velebit i tom pri-
planinarskom domu
prognoze i dalje su na-
jeme pa je trebalo i
privremenu zaštitu,
veća šteta. Sve bi to
vrijeme nije na Zavi-
zbog čega nedostupa-
načnu sanaciju nije re-
devinski stručnjaci su
saniranje specijalno
kom, koja je trajna i
zato teška za prijenos
(kg). U pitanju je bilo
voljan u tim uvjetima
specijalnim "snježnim
hvaljujući razumijevan-
dan uoči polaska vozila
da do daljnog. Sreća
me popravilo pa neće.

Ponovno slijede
ćemo u četvrtak 18. t-
rijalom i majstorom
koje je u međuvremenu
cestu. Ovdje po našem
snježnim vozilom. Ko
razgledamo oštećenje
tijek radova.

Osvanuo je petak
8., jaka bura nosi snijeg
za idući dan. Proljeće
mora smiriti.

*Lijevo: Pogled sa Zaviža Balinovac iznad Velebita.
Desno: Planinarski dom popravak oštećenog krova.*

Zavižanu

lujnim vjetrom brzim 30. travnja zahvatilo je krov oštećilo krov na Zavižanu. Dugoročne mogu bile nestabilno vrijeme poduzeti mјere za to ne bi nastala još jednostavno da u to bilo metar snijega, zilima, pa se na koju ni pomišljati. Građevinar je poručili privremeno u tunenskom ljepenju se postavlja, ali je paket je težak oko 30 kg i majstor koji bi bio na Zavižan. Prijevoz "na zilom" riješen je za direkcije HPT, ali će kvari i sve se odgadati nesreći što se vrijeme prokišnjavanja. Uzorci i konačno krećemo iz Zagreba s materijalima za garnicu na Siči, do Šumarija pročistila su i ljubazni Duško sa kojim smo na Zavižanu, pogovaramo sutrašnji

temperatura je minus pa radove odgadamo vrijeme se konačno

Goli otok i
botaničkog vrta
Zavižanu i

Subota, vrijeme još gore, tlak i dalje pada, razmišljamo ponovno o odgodi, ali ipak zovemo Meteorološki zavod u Zagrebu radi prognoze. Javljuju da je prognoza za nedjelju katastrofalna, pa se odlučujemo za rad. Glavni majstor, planinar Jura Filipić, penje se na krov da premjesti postojeće krovne ljestve, ali ih nalazi u raspadnutom stanju. Dakle, moramo praviti nove ljestve.

Podne je. Jura se opet penje na krov, ja ga osiguravam, a u pomoć priskaču i zagrebački planinari koji su jučer pristigli. Prvo se skidaju ostaci potrganog gornjeg lima, pribija donji lim, te se postavlja i pričvršćuje ljepenka. Bila bi to šala, ali u ovim vremenskim uvjetima Jura mora sici svakih pola sata da se ugrije. Najmukotrpnije je učvršćivanje opšava, jer nema u što zabititi čavle. Konačno oko 17 sati završavamo posao. Ugodna toplina kamina u blagovaonici vratila nam je raspoloženje. Netko reče "da će objesiti prognozere ako u nedjelju svane sunce". Nedjelja je, još nije ni svanulo, Jura i ja kao po dogovoru našli smo se na ulaznim vratima doma, gdje susrećemo Dragu koji se vraća s meteorološkog motrenja. Vrijeme je loše, neće biti vješanja prognozera.

Nismo se usudili van, ali smo se zato uspeli na tavan da vidimo ima li napuhanog snijega. Ako ga ima, nismo ništa obavili. Snijega nije bilo, znači da smo uspjeli. Nakon čestitanja i svečanog doručka, počeli smo razmišljati i o povratku.

Drago nam daje podatke: u Senju susnježica, na Oltarima snježna mečava, a kako je na Zavižanu vidimo i sami, odnosno ne vidimo jer je snijeg pokrio prozore u blagovaonici. Naši automobili su na Sići.

Strahujući od još većeg pogoršanja vremena, dvojica dobrovoljaca odlaze na skijama da provjere mogućnost izvlačenja automobila. Nakon mukotrpnih četiri i pol sata do Oltara, javljuju da ne krećemo, jer se bez ralice ne može ništa. Jedino je rješenje pronaći i zamoliti odgovorne u Upravi šuma da upute ralicu do Siće. Zovemo telefonom i radio stanicom, ali Uskrs je, nikoga nema kod kuće, a ralica stoji besposlena u Krasnom.

Potjera se nastavlja u pondjeljak rano ujutro. Oko 10 sati dobivamo telefonsku obavijest da ralica kreće. Konačno je nakon tri dana vrijeme predivno i sunčano. Svi smo sretni zbog ralice i žalosni zbog odlaska. Putem do Siće propadamo u snijeg preko koljena. To jutro izmjerena je na Zavižanu visina snijega od 135 cm. Zavidimo našem fotografu Nini, koji ostaje u domu radi snimanja. Zbog toga je i došao.

Na Sići se susrećemo s ralicom, zahvaljujemo njezinoj posadi na pomoći, a dalje više nije bilo poteškoća. Velika hvala Upravi šuma Senj, Šumariji Krasno, Upravi za telekomunikacije HPT-a Zagreb, inž. Vukeliću, Dušku, Juri, Dragi i svim ostalim koji su nam na bilo koji način pomogli.

Tekst:Nikola Aleksić

Snimke: Nino Marcutti

Safari po Islandu

Dr. TOMISLAV SABLEK, Požega

Po sitnoj hladnoj kišici – a kako drukčije – stigli smo pred večer na Vik. Bili smo skroz mokri, i mi i šatori, a temperatura je bila +8 C. Noć bez perspektive. No nekada treba imati i sreće. Škole ne rade jer je "ljeto", pa smo dobili smještaj u praznoj gimnastičkoj dvorani osnovne škole. Dvorana je grijana, jer svi izvori na Islandu imaju vruću vodu, pa tako i grijanje u kućama. Dakle, opet dašak komfo-

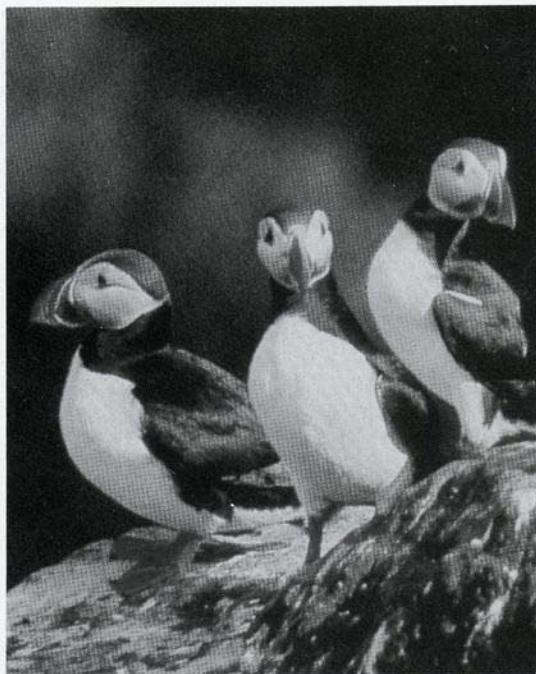
ra, što nam nakon 14 dana kampiranja na kiši i vlazi dolazi kao dar neba. Odmah smo se raskomotili. Opće sušenje, tuširanje, kuhanje i spavanje na mckim gimnastičkim madracima – to je život!

Vik je malo naselje na južnoj obali Islanda, trgovачko mjestance sa 400 stanovnika. Osnovali su ga i razvili ribari koji su tu živjeli i lovili ribu u svojim malim otvorenim čamci-

ma na vesla. Mjesto nije ništa posebno i nismo zbog njega došli. Naše su zanimanje privukle zanimljive ptice iz porodice njorka – tupici (posebna vrsta sjevernih tupika, *Fratercula arctica*). Tupik je manji od čavke, kljuna napadno šarenog, vrlo visokog i bočno spljoštenog. Noge su mu ljeti crvene, zimi žute, a prsti spojeni opnama za plivanje. Odličan je plivač i ronilac, ali slabiji letač. Hrani se sitnom ribom, rakovima i mekušcima. Leteći iznad morske površine odjednom se naglo sunovrati u more i vraća se na površinu s ribom u kljunu. Tada počinje naporan uspon leteњem do gnijezda, koja su u stijenama na 30-50 metara iznad mora. Gnijezdi se u stijenama ili pod kamenjem, živi u skupinama. Jedno gniježdenje od travnja do srpnja, nosi jedno jaje (rijetko dva) prljavo bijele boje s tamnim točkama. Mužjaci i ženke sjede na jajima 35-37 dana i brinu o mladim čučavcima, koji nakon 40-50 dana odlaze u vodu i postaju samostalni. Glasaju se kao kad pas podmuklo reži "orr", "arr" ili "ro". Ima ih na obalama Islanda, Irske, sjeverne Engleske, sjeverne Skandinavije i Nove zemlje. Te lijepe životinje bile su razlog da smo idućeg jutra krenuli na morskú obalu da ih vidimo i slikamo, dakle, idemo na fotosafari.

Na izlasku iz mjesta pred nama se otvorila kilometre dugačka plaža od sivog vulkanskog pjeska. Valovi sjevernog Atlantika visoki oko 15 metara tutnjali su i grmili plažom. Bilo je opasno prići bliže moru jer su valovi često prodirali daleko na plažu povlačeći za sobom sve što im je na putu. Kao što često biva, nakon kiše pojavi se sunce, pa smo i mi imali divan dan i idealnu priliku za slikanje. Na zapadnom rubu plaže uzdizale su se gotovo okomito stijene od oko 70 metara – Cap Dyrholay, koje poslije prelaze u blaže brežuljke pokrivene travom. To je predio gdje se tupike gnijezde.

Pronašli smo uzak prolaz među stijenama pazeći da nas valovi ne dohvate. No prolaz je brzo prestao i počela je skoro okomita, mokra, crna vulkanska stijena isprana morem i vjetrovima sjevernog Atlantika. Osim što je bila mokra, stijena je obrasla lišajevima, a puna je izmetina papagaja koji tu okomitu stijenu čine potpuno skliskom i nesigurnom. Žalili smo što osim foto pribora nismo ponijeli i penjačku opremu, ali se uspon nije mo-

gao odgadati jer tu lijepo vrijeme ne traje dugo. Penjali smo oprezno prema njihovim gnijezdima i uskoro smo mi i aparati bili namazani rijetkim izmetom koji ima miris po sardelicama. Konačno je i naš, pomalo čudan alpinistički pothvat uspio: iz blizine smo mogli snimati skupine papagaja, njihov način života i nastambe.

Povratak je bio još teži, jer se nismo smjeli okliznuti. Osim oštih stijena, dolje su nas čekali i golemi valovi Atlantika. Vraćajući se plažom našli smo i nekoliko kljunova tih životinja što su ih izbacili valovi. Premda ih domoroci nemilosrdno love, prepariraju i prodaju kao suvenire, nema opasnosti od izumiranja tupika, jer su opasne stijene njihova najbolja zaštita.

Na povratku, vraćajući se plažom prema Viku, požurila nas je kiša. Smatrajući da smo zaslužili proslavu tog uspona skrenuli smo usput u gostionicu i naručili pivo. Ali jao, po islandskom zakonu zabranjeno je točenje alkohola, pa je i pivo bilo bez alkohola. Tako je prošao još jedan od mnogobrojnih doživljaja na Islandu.

Stogodišnja borba za zaštitu Medvednice

(Nastavak)

Prof. dr. ŽELJKO POLJAK, Zagreb

Rasprave u HPD-u 1913. godine o štetnom načinu gospodarenja šumama na Medvednici urodile su predstavkom upućenom 14. lipnja zastupstvu grada Zagreba kojom se traži "da se barem najgornji dijelovi šume urede kao naravni šumski perivoj". Dakle, 33 godine nakon prve predstavke, HPD poput savjeti zagrebačkih gradana opet, i jedino on, diže glas za zaštitu Medvednice. I taj drugi dokument u stoljetnoj kronici borbe za Medvednicu srećom je sačuvan jer ga je prof. Josip Pasarić, tadašnji potpredsjednik HPD-a, objavio u Planinarskom vjesniku kojemu je bio urednikom (izlazio je kao prilog časopisa "Vjenac"). Prenosimo glavne dijelove ove predstavke kao dokument o zrelosti zaštitarskih razmišljanja i zaključaka tadašnjih planinarskih čelnika, koje bismo i danas mogli neizmijenjene potpisati. Predstavka je tiskana na str. 190. i glasi:

SLJEME – PRIRODNI PERIVOJ

Hrvatsko planinarsko društvo podnijelo je 14. lipnja o. g. ovu predstavku zastupstvu glavnoga grada Zagreba:

Hrvatsko planinarsko društvo je doznao, da je za šumu slob. i kralj. grada Zagreba na Sljemenu sastavljena gospodarska osnova, prema kojoj bi se u istoj imala provjati takozvana oplodna sječa, t. j. takav način sječe, kod kojega se redom pojedini oveći dijelovi šume sastojeći se od 10-godišnjih sjećina u stalnom razmaku vremena, - u nazočnom slučaju kroz deset godina, - imaju do čista posjeći, tako da bi na dotičnim površinama preostao tek podmladak star po prilici 1 do 10 godina. Na taj način imao bi se u najbližoj budućnosti posjeći i onaj dio gradske šume, koji se nalazi između sljemenske piramide i gradske kuće.

Budući da bi provedbom takove sječe za duže vremena ogolio vrh Sljemena sa južne strane, to bi Sljeme vrlo mnogo izgubilo ne samo u planinarskom i estetskom, nego i u higijenskom pogledu.

Malo je većih gradova koji bi u svojoj neposrednoj blizini imali takovo gorje poput Sljemena, u kojemu svaki prijatelj prirode sa pravim užitkom provoda slobodno vrijeme naslađujući se bujnim zelenilom i miomirisnim zrakom zasićenim zadahom eteričnog ulja crnogorice. (...)

Svu svoju ljepotu i privlačnost imade Sljeme u prvom redu da zahvali šumi, i to napose dobro očuvanim crnogoričnim sastojinama gradske šume. Ako se pako namjeravanom oplodnom sjećom sadašnja šuma do čista sasijeće, bit će uništen ukras gore, a Sljeme će biti lišeno svoga čara. (...) Sve to nije apsolutno nužno, jer bi se šuma grada Zagreba mogla i drugim načinom uživati, a da se pri tom ljepota prirode napadno ne nakazuje, a to bi se dalo postići tako zvanom urednom prebornom sjećom, to jest mjestimičnim vađenjem starijih za sjeću dozrelih stabala. (...)

Napokon, kr. slob. i glavni grad Zagreb ne bi smio smatrati šumu na Sljemenu takovim objektom, od kojega bi mogao očekivati kakav osobiti prihod, (...) i radi možebitnog neznatno većeg godišnjeg prihoda od nekoliko stotina kruna ne bi smjelo stanovništvo glavnog grada lišavati lijepog izletišta, koje bez sumnje čeka lijepa budućnost, već bi se naprotiv ta šuma morala njegovati kao n a r a v n i p e r i v o j, kako to čine sa svojim šumama ne samo nekoji gradovi u Njemačkoj, već i nekoja skromna mjesta Hrvatske, kao što su na pr. Samobor i Fužine.

Stoga umoljavamo slavno zastupstvo da izvoli u interesu stanovništva glavnog grada, kao i razvoja planinarstva, zaključiti, da se osnova za gradsku šumu na Sljemenu preinači, pa da se za cijelu šumu uvede uredna preborna sjeća, i da se barem najgornji dijelovi šume urede kao naravni šumski perivoj, u kojemu bi se vadila tek posve stara i bolesna stabla.

Ova molba je tim opravdanija, što bi se uz mali ili bolje nikakav trošak, žiteljstvu glavog grada Zagreba osiguralo omiljelo izletište, na kojemu bi Zagrebu mogli mnogi gradovi monarhije zavidjeti.

Poznat nam je i učinak ove predstavke. S HPD-ovim prijedlogom da se sjeća ograniči samo na prebornu, uz detaljno razradenu i revidiranu novu gospodarsku osnovu, suglasio se tadašnji gradski načelnik arh. J. Holjac te ga je prihvatio i gradsko zastupstvo. Na str. 384. istog godišta Planinarskog vjesnika u "Viencu" čitamo:

Upravnem odboru HPD stigao je od načelnika glavnoga grada na predstavku društva od 14. lipnja o. g. o preinaci gospodarstvene osnove za gradsku šumu na Sljemenu u smislu, da se gornji dio Sljemeđa goji kao p r i o d n i p e r i v o j ovaj odgovor:

*Slavnom hrv. planinarskom društvu u Zagrebu
Na predstavku društva od 14. lipnja o. g. u
predmetu preinake gospodarstvene osnove za
grad. šumu na Sljemenu priopće se, da je o ovoj
gospodarstvenoj osnovi kao i o drvosječnom i
ogojnom predlogu za g. 1913.-14. raspravljaljao
grad. zastupstvo u skupštini od 6. listopada 1913.
pod čl. 250., pa je predlog prihvatio i ujedno
odredilo da se u grad. šumi sijeku samo ona
stabla, gdje to nužda iziskuje radi trajnog
uzdržavanja grad. šume i to sve u okviru odobrenе
gospodarstvene osnove. (...)*

II. Razdoblje između dva svjetska rata

I u ovom razdoblju glavnu ulogu u čuvanju Medvednice pripada HPD-u jer u to doba nije još bila razvijena služba za zaštitu prirode. HPD budno pazi na svoju planinu miljeniku i upozorava javnost na štetne pojave i namjere, a to mu uspijeva i zato što u svojim redovima ima ne samo amatere, nego i vrne profesionalne prirodoslovce. U maloj povijesnoj kronici što slijedi naići ćemo na nekoliko takvih istaknutih imena.

1917. Veleposjednici u strahu od agrarne reforme bezobzirno sijeku šumu da što prije izvuku korist. Najviše je štete učinjeno u Rauchovim šumama, gdje je čak izgrađena i šumska željezница radi što brže eksploracije (iz Stubice u Rakovu Nogu).

1926. Zagrebačka gradska uprava počinje sistematski otkupljivati šumske posjede od veleposjednika Kulmera, Pongratza i drugih. Osnovan je Odbor za zaštitu prirodnih spomenika, uglavnom od članova HPD-a i Hrv. prirodoslovnog društva (I. Pevalek, E. Roessler, K. Bošnjak, J. Poljak, I. Horvat, M. Hirtz) koji je odlučio da se izradi prijedlog Zakona o zaštiti i čuvanju prirode.

Prof. Josip Pasarić (1860-1937), književnik, političar i predsjednik HPD-a, najagilniji borac za zaštitu Medvednice od 1910. do 1930. godine

1927. Opet se provodi "oplodna" sjeća koja je bila obustavljena 1913. godine.

1929. Planinari u "Jutarnjem listu" od 2. svibnja apeliraju na gradonačelnika Srkulja da se prekine s pretjeranom sjećom. Gospodarska je osnova nakon toga podvrgnuta reviziji.

1930. Botaničar Ivo Horvat predlaže u ime HPD-a zaštitu rijetke flore, posebno upozoravajući i na rijetki tropski element, paprat kod toplog izvora u Podsusedu (*Adiantum capillus Veneris*). Njegov prijedlog iznosi potpredsjednik HPD-a prof. Josip Pasarić u Turističkom vijeću Savske banovine koje je sazvao ban J. Šilović 9. i 30. listopada. Vijeće ga je prihvatio, s препоруком banskoj upravi, da se donesu zakonski propisi o zaštiti rijetke flore, faune i špilja u Hrvatskoj.

U krugovima gradskih zastupnika raspravlja se o fantastičnoj ideji iz 1926. da se parcelira oko 200 jutara gradskog zemljišta na Sljemenu (od Puntijarke do Sv. Jakoba) radi građenja vikendica i gostonica. "Jutarnji list" od 19. travnja zanosno piše o budućem "Zagrebačkom Semmeringu". Toj se pogubnoj ideji prvo suprotstavilo HPD na čelu s predsjednikom Josipom Pasarićem. Nastala je žučna i dugotrajna polemika u brojnim zagrebačkim novinama i časopisima, u kojoj su planinari prevladali jer su im se priklonili i brojni stručnjaci.

1931. Josip Pasarić u ime HPD-a predlaže zaštitu geoloških spomenika u Hrvatskoj, ponukan skupljanjem i prodavanjem špiljske faune s Medvednice.

1932. Zahvaljujući zalaganju gradonačelnika Ive Krbeka, Gradsko zastupstvo konačno prihvaća prijedloge o konzervativnom gospodarenju Medvednicom kao u zaštitnoj šumi "koja ima biti park grada Zagreba i služiti kao odgojno sredstvo".

1937. Gradsko zastupstvo 16. rujna jednoglasno usvaja zaključak da se sve gradske šume, pa tako i one na Medvednici, proglaše zaštitnim područjem.

1939. HPD otvara pod Tomislavovim domom mali planinski botanički vrt, koji se marom Frana Kušana i Borisa Vrtara počeo uredivati 1937. godine.

Nastavak slijedi

Deset godina HPD "Kamenar" Šibenik

ANTE JURAS, Šibenik

Sadržajno bogatim i atraktivnim programom Šibenski su planinari obilježili 10. obljetnicu svoga Društva. Bila je to prilika za veliko slavlje i sjećanje na dan kad je, nakon više od dvadeset godina prekida, ponovo obnovljen rad Društva.

A bilo je sasvim slučajno. Na Dan planinara Dalmacije, na Promini 1984. godine, skupina Šibenskih entuzijasta odlučila je pokrenuti rad. Izborna je skupština održana 10. siječnja 1985. godine i za prvog je predsjednika izabrala prof. Ivu Antunca, a za tajnika Antu Jurasa. Od toga je vremena djelatnost Društva u stalnom porastu. To je istaknuto i na svečanoj sjednici u povodu ove značajne obljetnice, održanoj u šibenskom kinu "Odeon", 28. siječnja.

Šibenski su planinari posjetili skoro sve značajnije planine Hrvatske, Slovenije, Bosne i Hercegovine, a prošloga su ljeta pokušali osvojiti i Mont Blanc (4807 m). Teško je nabrojiti sve njihove uspjehe, ali među veće zasigurno spada organizacija Dana planinara Dalmacije 1986. na slapovima Krke. Toj je manifestaciji bilo nazočno preko 700 planinara, a domaćini su se pokazali dobri organizatori, pa se o njima i dandanas s oduševljenjem priča. Ništa manje nije bila vrijedna i organizacija uspostavljanja i otvaranja Šibenske planinarske staze 1987. godine, od Šibenika do doma na Promini, u dužini od 50 km i sa sedam kontrolnih točaka. Na njenom otvaranju bilo je čak 300 planinara iz 35 društava. Nažalost, veći je dio staze sada pod neprijateljskom okupacijom. I Smotra planinarskih dijapočitiva 1990. godine značila je novost u radu, a Šibenčani su imali priliku vidjeti najuspješnije slajdove s planinarskim motivima i tako bolje upoznati planinarsku organizaciju. Najveću pozornost izazvali su slajdovi našeg najuspješnijeg alpinista Stipe Božića, načinjeni prilikom osvajanja Mt. Everesta i drugih himalajskih vrhova.

I slajdovi ostalih sudionika Smotre bili su zapaženi i predstavljali su umjetničku vrijednost.

Nakon Smotre uslijedila je i izložba planinarske fotografije na kojoj su posebno bile zapažene fotografije speleoloških objekata na području Županije Šibenske.

U prilogu dobrom radu "Kamenara" idu i aktivnosti oko markiranja više planinarskih staza u brdovitom zaledu grada, te Velebitu. Članovi su redovito na svim zajedničkim planinarskim akcijama, obišli su gotovo sve naše poznatije transverzale, pri-reduju planinarske plesove, uspješno surađuju s planinarskim društvima i organizacijama od interesa za njihov rad i slično.

I u najtežim danima za slobodu Hrvatske iskazali su svoju svijest i domoljublje te prilagodili rad potrebama svoga razrušenog grada. Prikupljali su novčanu pomoć za prognanike, dežurali u mjesnim zajednicama, poduzećima i Crvenom križu. Jedan se dio članova angažirao u popravcima ratom oštećenih višekatnica te su na poziv Zavoda za zaštitu spomenika kulture privremeno zatvorili rupu na kupoli čuvene Šibenske katedrale, 31 metar visoko. Kupola je bila oštećena raketiranjem grada i svjedočkom je da neprijatelju ništa na svijetu nije sveto. Planinari su prvi zaštitili dio krovista kazališta i tako, između ostalog, sačuvali od nadolazeće kiše strop gledališta oslikan kistom poznatog slikara Zuccera, 1868. godine. Popravljali su i krovista crkava u obližnjim Jezerima i Betini. Dio je članova među prvima stupio u redove Garde gdje su obnašali i visoke vojne funkcije, a neki su i danas časnici Hrvatske vojske.

Nije na odmet spomenuti da u Društvu djeluju markacijska, ekološka i propagadna sekcija, te Speleološki odsjek. Članovi su dali značajan prilog posumljavanju i zaštiti prirode, čistili su opožarena po-

dručja i više puta dio Nacionalnog parka Krka pred nastupajuću turističku sezonom.

Na već spomenutoj svečanoj sjednici podijeljeno su društvena priznanja zaslužnim članovima, prijateljima Društva i sponzorima, a tajnik HPS, Nikola Aleksić, uručio je odlikovanje HPS najaktivnijima. Slijedila je promocija društvene značke i društvenog glasila "Glas Kamenara", a učenici OŠ Petar Krešimir IV. uspješno su prikazali scensku igru "Planinarska priča". Zabavni su program uveličali školski pjevački zbor i ritmička grupa. Ovo veliko slavlje upotpunjeno je i koktelom za sve nazočne.

U veljači su prilikom Planinarskog tjedna održana popularna predavanja. Stipe Božić je govorio o usponima na vrhove svijeta, Ivo Antunac o planinarenju kao duhovnoj aktivnosti, Zlatibor Prgin o usponu na "krov Europe", a Josip Pejša iz Kaštel Kambelevca o Planinarskom putu "Kolijevkom hrvatske državnosti". Pejša je u danima Tjedna priredio i izložbu planinarske fotografije i crteža pod nazivom "Kamenaru za obljetnicu". Pod istim nazivom svoju je izložbu slika i "stakloleda" postavio i popularni zadarski planinar Slavko Tomerlin – Tatek. Izložba je trajala od 6. do 11. ožujka u šibenskoj Galeriji "Kreševan", a sadržavala je preko četrdeset slika s planinarskim motivima, te četrnaest "stakloleda", tj. slika izrađenih posebnom tehnikom na staklu. To je umjetnikov izum, a ime potječe od strukture boje koja se nanosi kao led na staklo. Planinarski tjedan je organiziran u suradnji s Ogrankom Matice Hrvatske i potporom sponzora.

Dok ovo čitamo, obilježavanje "Kamenarove" obljetnice se nastavlja. U tijeku su izleti u planinu za učenike šibenskih osnovnih i srednjih škola. Sve ove djelatnosti redovito su pratila sredstva javnog priopćavanja: šibenska TV i HTV (3. program), radio i tisk. Propagandni učinak potvrđuje i upis mnogih novih članova, posebno srednjoškolske mладеžи.

Ovako ambiciozan program može ostvariti samo složno i jako društvo, uz potpuno angažiranje članstva te podršku i sponzorstvo gradskih i županijskih struktura i gospodarstva. "Kamenaru" je to, očito, išlo za rukom.

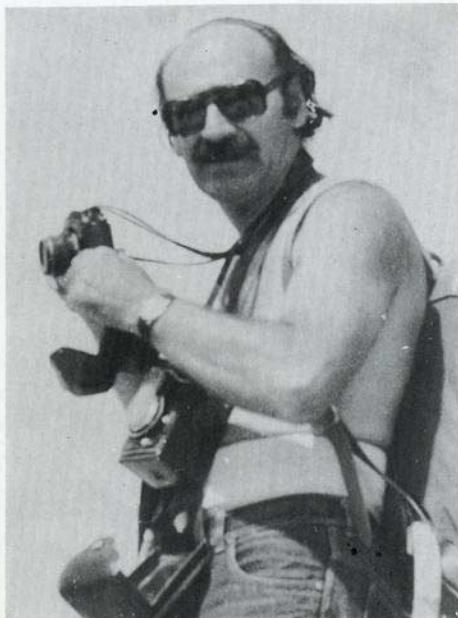

Članovi "Kamenara" na Orlicama (509 m) 14. 3. 1993.

Tko je tko u hrvatskom planinarstvu

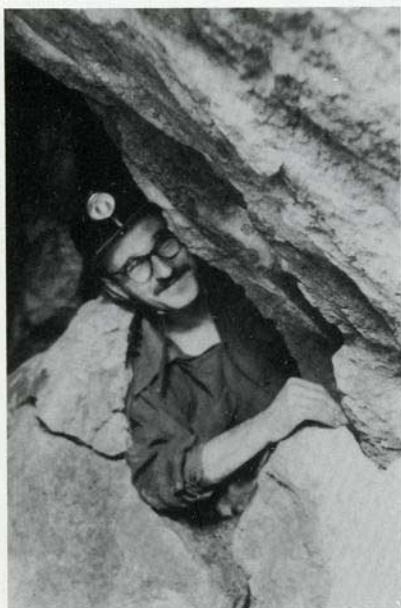
Dr. SREĆKO BOŽIČEVIĆ

Mnogi su zapazili u impresumu našeg časopisa "novo" ime među članovima uredništva – i prevarili su se! Dr. Srećko Božičević je ne samo jedan od najstarijih suradnika našeg časopisa, nego je već prije mnogo godina bio član uredništva, od 1962. do 1974. godine. Još davne 1963. godine donijeli smo njegovu biografiju (br. 5-6, str. 112), ali je ona nakon toliko godina neusporedivo bogatija, toliko bogata da nam prostor ne dopušta cijelovit prikaz njebove ličnosti. Zato samo ukratko: rodio se 16.1.1935. u V. Trnovitici kao učiteljsko dijete, diplomirao geologiju u Zagrebu, doktorirao studijom o istarskim špiljama, od 1959. radi kao inženjer u zagrebačkom Institutu za geološka israživanja, pretežno kao istraživač naših špilja. Objavio je oko 120 stručnih radova i oko 350 članaka, među kojima i stotinjak planinarskih. Bio je urednik časopisa Speleolog i Geologia croatica te Male znanstvene knjižnice Hrv. prirodoslovnog društva, predsjednik Hrv. ekološkog društva, predsjednik Upravnog odbora NP Plitvice, član uprave Hrv. speleološkog i Hrv. geološkog društva, Speleološkog odsjeka PD Želje-

zničar i Velebit, pročelnik Komisije za speleologiju HPS itd. Vrstan je predavač (održao je oko 350 predavanja), speleo-fotograf (15 samostalnih izložbi!), organizator terenskih istraživanja, popularizator prirodnih znanosti (Republička nagrada Fran Tučan 1987. g.). Suradnik je našeg časopisa od 1950. godine. Dosad je svojim tekstovima ispunio u našem časopisu 250 stranica (gotovo jedno cijelo godište), a nosilac je i jednog rekorda: napisao je dosad najduži članak u našem časopisu (Deset dana u Paklenici, 1958. godine, na 21 stranici). Čitatelji su mogli zapaziti da uvijek sami ilustriraju svoje članke (crtežima i fotografijama), a uz to redovito izrađuju geografske skice i za članke drugih autora (označene su samo inicijalima SB). Na naslovnicu našeg časopisa njegove se slike javljaju od 1961. godine (posljednja je Božićne jaslice na Sljemenu u broju 1 ove godine). Omiljene su mu teme speleologija, Plitvička jezera i uspomena na velikog planinara Vladimira Horvata. Objavio je i nekoliko zapaženih speleoloških knjiga, pisanih na popularan način (Čovjek u podzemlju, 1977; Kroz naše spilje i jame, 1983; Jame kao grobnice, 1991; Fenomen krš, 1992). Doček ovako iskusnog publicista, speleologa i planinara u uredništvo velik je dobitak za naš časopis.

(ŽP)

In memoriam

Dr. JOSIP TORBAR (1889-1963)

Dana 18. travnja preneseni su na zagrebački Mirogoj zemni ostaci posljednjeg predsjednika Hrvatskog planinarskog društva prije prvog svjetskog rata, što je prilika da se sjetimo toga hrvatskog velikana i patnika. Dr. Josip Torbar rodio se u Krašiću, gdje se rodio i njegov stric i imenjak, svećenik, profesor i akademik, koji je također bio predsjednik HPD-a još u prošlom stoljeću. Mladi Torbar je završio pravo u Zagrebu, gdje je zatim otvorio odvjetničku kancelariju. Godine 1935. i 1938. biran je za narodnog zastupnika u Zlataru. Kao istaknuti član Mačekove Hrvatske seljačke stranke bio je i ministar u Vladi narodnog sporazuma Kraljevine Jugoslavije. Pavelić ga je 1944. zatvorio u Lepoglavu, a poslije puštanja na slobodu otišao je u emigraciju. Do kraja života djelovao je u Italiji, Argentini, Kanadi i SAD. Umro je u New Yorku, odakle su njegovi ostaci dedavno preneseni u domovinu nakon 28 godina čekanja. Predsjednikom HPD-a postao je 1939. godine, nakon dr. Ante Ciividinija, no kako se posve predao politici (bio je ministar pošta, telegrafa i telefona), nije imao prilike da ostavi vidnjeg traga u hrvatskom planinarstvu, u onom kratkom razdoblju do 1941., kada je HPD u dotadašnjem obliku ukinuto.

(ŽP)

Planinarstvo u tisku

• **Glasnik Kamenara** broj 1. HPD "Kamenar" u Šibeniku objavilo je u siječnju prvi broj svoga tiskanog glasila na 16 stranica 30x21 cm. Glasilo je grafički vrlo dopadljivo uredeno, bogato ilustrirano i raznolikog sadržaja. Uz priloge koji su namijenjeni samo članovima društva, ima ih nekoliko koji će zanimati i druge planinare, npr. putopisi s Velebita, Kozjaka, Mont Blanca i Vidove gore. Vrijedan je pregled markiranih staza u šibenskoj okolici, a zanimljiv je i članak Ive Antunca o tome kako održati kondiciju. Naklada je 500 primjeraka, urednik Ivo Antunac, list izlazi po potrebi i dijeli se besplatno.

(ŽP)

• **Zbornik radova o Risnjaku**. U povodu 40-godišnjice proglašenja Risnjaka nacionalnim parkom, održano je 1994. godine u Crnom Lugu znanstveno savjetovanje kojim je obilježena ova godišnjica.

Sada su zaslugom Uprave NP "Risnjak" objavljeni tiskom radovi toga skupa, tako da smo po prvi put dobili u jednom izdanju sabrano znanje o prirodi toga planinskog masiva. Sudjelovalo je 71 autor, a njihovi su prilozi, pod uredništvom Alojzija Frkovića, svrstani u tri skupine: 1. vegetacijska istraživanja i kartiranja, 2. faunistička i 3. ostala istraživanja. Na kraju su poglavljia: Zaključci savjetovanja, Propaganda i popularizacija, Literatura pojedinih članaka i Sažeci pojedinih članaka. Izdanje je broširano, formata 29x21 cm, ima 177 stranica, bogato je ilustrirano, a u prilogu je i višebojna karta biljnih zajednica Ive Horvata u mjerilu 1:25.000. Naklada 500. Iako je riječ o stručnoj knjizi, vrijedi je preporučiti svakom planinaru koji u planini traži više od obične rekreacije. Naručuje se u Upravi NP "Risnjak", Crni lug.

(ŽP)

Zaštita prirode

• **Gradnja ceste Oltari – Borovi vrh u Velebitu i u Borovoj dragi, koju provodi Šumarija Senj, vodi nas u zaštićeno područje upisano u "Različite kategorije prirodnih rezervata" zapadnog dijela Republike Hrvatske pod brojem 8 i 9. Kako ta gradnja po svom značenju prelazi granice županije, valja o njoj javno progovoriti. Tim više jer sve ono što o njoj znaju hrvatski građani nije dovoljno, kako to pokazuje i pismo Ante Vukušića, meteorologa sa Zavižana, upućenog 7. prosinca 1994. starom ljubitelju Velebita dr. Ivi Modriću u Samobor. Iz tog pisma prenosimo onaj dio koji govori o gradnji ceste: "U mislima prošetam prekrasnom borovinom Borovog vrha. Ali ovih dana na tu borovinu nadvija se crn oblak zle sreće. Naime gradi se cesta sa Krstača ispod Oltara i trasa je prosječena do ispod Ždrila, a plan je preko Rogić doline u Borovi vrh. I sjeća borovine. Cesta se gradi pod opaskom da je protivpožarna, a već su do sada posjekli više nego što je izgorjelo od II. svjetskog rata do danas. A da nije bilo ceste, ne bi nitko ni došao paliti. Još je za Jugoslavije taj dio bio proglašen za prirodni rezervat. Pokušali smo pronaći veze da netko zabrani gradnju, ali sve je to sporo i strojevi dalje ruju. Pamte ti borovi mnoga kraljevstva i carstva što su propadala za njihova života. I svi su se mačuhinski ponašali prema njima i Velebitu. Zar ćemo tako učiniti i mi?..." Ovom tekstu ne treba ništa dodavati. Glas Antin je glas naroda. Tko nam može jamčiti da nam novom cestom neće čovjek donijeti sjekiru, pilu te izazvati požar u tom djevičanskom području borovine. Do danas ga je sačuvala njegova zabit i nepristupačnost. Ostavimo ga i dalje u njegovoj samoci, bez obzira na strah od požara kojim se motivira gradnja ove ceste. Razbor mora biti jači od svih obrazloženja korisnosti njene izgradnje. Vremena za čekanje više nema. U suglasnosti s Antonom Vukušićem i dr. Ivom Modrićem priopćujem našoj javnosti što se dogada i neka svi ljubitelji Velebita i prirode ocijene ono što se тамо radi.**

(Miro Ivanišević)

• **Tečaj za zaštitu prirode** za planinarska i ekološka društva i škole Gorskog kotara organizirali su Komisija za zaštitu prirode HPS i HPD "Višnjevica" Ravna Gora 1. i 2. travnja u prostorijama Osnovne škole "Dr. Branimir Marković" u Ravnoj Gori. Uspješno ga je završilo čak 105 polaznika iz 7 planinarskih društava i 3 škole (Ravna Gora, Fužine i Lokve). Djelatnici OŠ "Dr. Branimir Marković" sa svojim učenicima – ekolozima i planinarima ukrasili su prostorije škole na temu zaštita prirode. Uz mnogo lijepih crteža zaštićenog bilja, ptica i životinja, posebno vuka, bilo je i radova o zaštiti planeta Zemlje,

izložba fotografija zaštićenog bilja Gorskog kotara, te fotografija o radu HPD "Višnjevica" Ravna Gora i ekološke sekcije škole. Vrijedne planinarke Blažica Sveticki (tajnica) i Nedica Leš (blagajnica) pobrinule su se za čaj i sendviče, a polaznici su mogli kupiti suvenire Ravne Gore, značke, Vodič i putopis društva te fotomonografiju "60 godina planinarstva u Ravnoj Gori". Uz instruktore HIPS dr. Ante Starčevića, prof. Zdravka Furlana i dipl. ing. Jurja Pasarića, koji su svoja predavanja popratili i dia-filmovima, predavači su bili i dipl. ing. Miljenko Gašparac, dipl. ing. Ivan Pleše, prof. Hakija Musić i dipl. ing. Krunoslav Kusner. Voditelj tečaja bio je dr. Ante Starčević a diplome je polaznicima uručio predsjednik HPD "Višnjevica" Andelko Ivančić. Tečaju je prisustvovao predstavnik OPS Rijeka g. Miljenko Pavešić, te mnogi poznati gorskokotarski planinari iz društava "Petehovac" Delnice, "Bijele stijene" Mrkopalj, "Vršak" Brod Moravice, "Kozarač" Vrbovsko te iz Speleološkog društva iz Fužina. Tečajci su razgledali znamenitosti Ravne Gore, a na kraju je upriličeno planinarsko druženje uz zakusku u restoranu "Bjelolasica" u Ravnoj Gori. (Andelko Ivančić)

Speleologija

• **Speleolog 1992-1993** (godište 40/41). Ovo je jubilarni broj koji obraduje dvogodišnje razdoblje i to 40 godina nakon prve pojave tog časopisa (1953-1993). Izašao je iz tiska 1994. s ukupno 72 stranice i koricama u boji. Sadrži 9 članaka, vijesti i prikaze. Priloge članaka čini 20 fotografija, 8 nacrti, 5 tabela i 4 crteža. Vlado Božić u uvodnom članku daje kratak kronološki pregled Speleologa kroz četiri decenije, otkad je, uz manje ili veće poteškoće i u različitim formatima, izašlo ukupno 27 svezaka. Branko Jalžić, Damir Lacković i Branislav Šmida pišu o spel. istraživanjima u Lomskoj dulibi 1993. s akcentom na najdublju, Lukinu jamu, ali i o ostalim zanimljivim jamama tog područja, uz obilje podataka. Igor Jelinčić piše o spel. ekspediciji u gotovo neistraženu Albaniju. Roman Ozimec se osvrće na umjetne spel. objekte Varaždinske županije, a Davor Percan izvješće o posjeti zanimljivim, ali malo poznatim špiljama u susjednoj Madžarskoj na području Budimpešte. Vlado Božić piše o spel. radu Gjure Pilara povodom 100-godišnjice njegove smrti, kao i o spel. djelatnosti V. Valvasora u Hrvatskoj povodom tristote obljetnice smrti. O upotrebi lasera za mjerjenje nedostupnih točaka u špiljama piše Juraj Pasarić. Boris Vrbek izlaže rezultate pedoloških istraživanja

i analiza taložina u nekim hrvatskim špiljama. Speleolog je glasilo Speleološkog odsjeka HPD Željezničar, ali su u njemu u vijek nalazili prostora za objavljivanje i članovi spel. odsjeka iz drugih planinarskih društava, samostalnih spel. klubova, te pojedinci stručnjaci i znanstvenici koji se bave nekim od područja koja zadiru u speleologiju. Prigodom ovog značajnog jubileja želimo da Speleolog nastavi s redovitim izlaženjem, te da nadalje zadrži visoku razinu stručnosti i kvalitete. (Hrvoje Maličar)

• **15. splitska speleološka škola** održana je od 21. listopada do 16. prosinca u organizaciji HPD "Mesor". Prijavilo se 19 kandidata, a upisalo osam. Tijekom škole održane su tri vježbe na marjanskom vježbalištu i posjećeno je 11 speleoloških objekata. Osim predavanja, održano je i nekoliko zanimljivih dijaprojekcija. Pravo na izlazak na završni ispit steklo je 8 polaznika i svi su zadovoljili. Novi speleolozi-pripravnici su: Ivica Bojčić, Raul Brzić, Boris Čavala, Zvončica Mimica, Roko Ročić, Silvio Smerdel i Milan Vrkić. Obim škole bio je ograničen nedostatkom opreme i instruktora.

(Voda škole I.T. Marinov)

Vijesti

• **Sastanak Komisije za puteve IIPS i PZS.** Sastanak je održan u domu "B. Farkaš" u Sekulićima (Žumberak) 27. ožujka. Na sastanku je dogovoreno o planinarskim graničnim prijelazima između Hrvatske i Slovenije, koje će komisije uputiti svojim savezima a oni dalje tražiti odobrenje na državnom nivou. Aktualne probleme uređivanja puteva, posebno njihova označavanja (markiranja), trebalo bi riješiti tako, da ih bude onoliko koliko je nužno potrebno, ali i stručno napravljeno. (T. Pavlin)

• **Splitski planinarski Savez** održao je redovitu izbornu skupštinu 17. ožujka. Prisutne su bile delegacije HPK "Split", HPD "Mesor", SPK "Marulianus", Stanice GSS Split i Stanice vodiča Split. Iako na granici kvoruma, skupština je obavila sve planirane zadaće. Podneseno je izvješće o djelatnosti u protekle dvije godine i izvještaj Nadzornog odbora. Izložene su i neke izmjene i dopune Statuta (formalnog značenja), te naznačeni zadaci u 1995. godini na zajedničkoj aktivnosti svih udruženih članica. Za predsjednika je ponovno izabran g. Ivan Marinov,

dopredsjednik je mr. Ante Šagalj i tajnik Mladen Mužinić. (Milan Sunko)

• **Sastanak istarskih markacista** 22. svibnja u kući na Koritima donio je niz odluka: istarske markaciste predvodić će g. Boris Bičić ("Glas Istre"); razgraničenje djelovanja društava i postojećih puteva obnavljati će se prema tom dogovoru; istarska društva žele preuzeti IPP, pa je u tom smislu upućen dopis organizatoru (HPD Željezničar Zagreb); registrirano je nekoliko dugogodišnjih markacista; uskoro će se održati tečaj za markaciste. (T. Pavlin)

• **"Kolijevkom hrvatske državnosti".** U organizaciji Komisije za puteve IIPS, od 3. do 5. ožujka zagrebački i slavonski planinari organizirano su obišli taj put pod vodstvom HPD "Bedalov" iz K. Kambelovaca. Loše vrijeme nije utjecalo na odvijanje tradicionalnog pohoda. Sudjelovali su i planinari iz većine dalmatinskih društava, te iz "Visočice" iz Gospića. Obišli su većinu trase i upoznali se s dosad nepoznatim vrijednostima naše hrvatske prošlosti.

(T. Pavlin)

● **Sastanak markacista riječkog područja.** Slaba koordinacija riječkih markacista uvjetovala je i većinu loše održavanih puteva na okolnim planinama. Sastanak s Komisijom za puteve HPS u Rijeci tijekom veljače u prostorijama PD "Kamenjak" trebao je istražiti uzroke zašto se ne poštuju zaključci sastanaka od prije dvije godine. Odlučeno je da će se odmah pristupiti razgraničenju djelovanja društava (to je jedino napravilo "Torpedo"!), da se održi tečaj za markaciste u svibnju i izabere novi predstavnik riječkog područja u Komisiju. (T. Pavlin)

● **Priručnik za markaciste.** Rukopis za ovaj priručnik je dovršen (autor je Zdenko Kristijan i Samobora) pa bi uskoro trebao biti tiskan. Ubuduće će markacisti sve svoje probleme moći rješavati uz pomoć ovoga prvog pravog priručnika za markaciste u Hrvatskoj. (T. Pavlin)

● **Biokovska planinarska staza,** koja je preimenovana, stavljala se u stanje mirovanja, a bit će ponovno aktivirana kada budu gotove značke i dnevnići. (T. Pavlin)

● **Neprimjereno markirani planinarski putevi.** Primjećeno je da puteve i dalje uređuju oni koji nisu za to kvalificirani pa time narušavaju izgled i korisnost. Molimo sve takve markaciste da se registriraju u Komisiji za planinarske puteve i pridržavaju propisanih uputa. Neprimjerene oznake će se poništiti (brisati ili prebojati). (T. Pavlin)

● **Planinarska škola u Splitu.** U organizaciji HPD "Mosor" Split održana je od 25. siječnja do 5. travnja šesta splitska Opća planinarska škola prema programu HPS. Predavanja su održavana srijedom, a praktične vježbe na Mosoru i Kozjaku vikendom.

Vodili su ih instruktori, vodiči i dugogodišnji planinari, a polaznici su uglavnom bili studenti splitskih fakulteta. Školu je upisalo 25, a završilo 23 polaznika. Svečana podjela diploma, uz malu zakusku i pjesmu uz gitare, upriličena je 5. travnja u prostorijama HPD "Mosor". Završetkom ove škole "Mosor" je dobio mlade, školovane planinare i podsticaj za oživljavanje Izletničke sekcije, koja je pet godina mirovala. Dogovoren je da se sastanci Sekcije održavaju svake srijede od 19 do 21 sat u prostorijama HPD "Mosor" u Marmontovoj ulici.

(Mira Buzuk-Baras)

● **HPK "Split"** iz Splita održao je redovitu izbornu skupštinu 26. siječnja. Okupilo se preko 50 članova i gostiju iz Splita i Kaštela. Nakon izvješća o djelatnostima i rasprave, izabrani su novi društveni organi. Za predsjednika je ponovo izabran mr. Ante Šagalj.

● Stanica planinarskih vodiča Split održala je redovitu izbornu skupštinu 22. veljače pred 36 vodiča, vodiča-pripravnika i planinara iz Splita i Kaštela. Saslušani su izvještaji o radu, o financijsko-materijalnom poslovanju i o nalazima Nadzornog odbora. Prisutni su sudjelovali u raspravi. Plan aktivnosti sadrži stručno usavršavanje vodičkog kadra u Splitu. Edukaciji vodičkih kadrova daje se prednost. U novi Upravni odbor izabrani su Milan Sunko, predsjednik; Mladen Japirko, tajnik; Ivan Marinov, oružar; Božidar Sučić i Mladen Kuran članovi.

(Milan Sunko)

● **Sastanak markacista Dalmacije** održan je 4. ožujka u domu "Putalj" na Kozjaku. Prisustvovali su predstavnici društava "A. Bedalov" K. Kambelovac, "Kozjak" Kaštel Sućurac, "Biokovo" Makarska, "Ši-

Planinarski dom
"Mont Zadobarje"

banica" Metković, "Dubrovnik" Dubrovnik, "Kamenar" Šibenik, "Split" i "INA-OKI" Zagreb, Sastanak je otvorio i vodio Milan Sunko, član Komisije za planinarske puteve IIPS za Dalmaciju. Teme su bile: Razgraničenje djelovanja planinarskih društava; Postupak kategorizacije i registracije puteva; Upravni odbori, planinari i markacisti, te način školovanja budućih markacista. U radu je sudjelovao i predsjednik Komisije za planinarske puteve IIPS g. Tomislav Pavlin, koji je u svom izlaganju dao odgovore na mnoga postavljana pitanja. (Milan Sunko)

• Dom "Mont Zadobarje". Dan planete Zemlja, 22. travnja, članovi HPD "Martinšak" iz Karloveca obilježili su velikom radnom akcijom na svome domu "Mont Zadobarje" u Zadobaru na rijeci Dobri. Očišćen je okoliš oko doma, spaljeno smeće, granje i korov, zasadeno cvijeće i crnogorično drveće, očišćen prostor ispod doma koji je ujedno ograden lamperijom, cijeli dom je izvana premašan zaštitnim sredstvima, napravljen je odvod za otpadne vode iz kuhiňe, uređene stepenice do WC-a, unutrašnjost doma i spašavonica. U ovoj akciji istakli su se Mira Rittar-Bonetić, Miroslav Vlašavljević, Marijan Polanc-Polo, Antun Petrekanić i Marica Tomićić.

(Dr. Ante Starčević)

• PD "Torpedo" Rijeka postiglo je ponovno vidan uspjeh: 11. ožujka na terenu Bivija održalo je orijentacijsko "Noćno prvenstvo Rijeke". Stazu su postavili već tradicionalni postavljači (Zoran Lazić), a poslove na startu i cilju na opće zadovoljstvo obavili su Zoran Lazić i Marko Prpić. Nastupilo je 30 članova iz POK "Rijeka" i Hrvatske vojske (izvidačka postrojba Delnice). Rezultati. Muški: 1. Edin Smilatić, 2. Ivan Radić, 3. Ivan Kovačić. Ženske: 1. Tea Kružić, 2. Marija Vlačić, 3. Ivana Kovačić. HV: 1. Višeslav Štjemeć, 2. Branimir Andlar, 3. Kristijan Fundak.

(M. Pavešić)

• II. delnička alpinistička ekspedicija Aconcagua '95 vratila se s uspješnog pohoda na najviši vrh Anda i Južne Amerike, visok 6960 m. Uspon je izveden uz podizanje dva visinska logora, a vrh su 29. siječnja osvojili Hrvoje Babić (voda ekspedicije) i Slaven Pleše, dok je treći član, Bruno Stipanić, morao zbog bolesti odustati od uspona. Sve do bazonog logora bio je u pratnji ekspedicije i njezin glavni sponzor, g. Branko Bujan, vlasnik servisa motornih pila iz Lokava. Ovo je još jedan velik uspjeh delničkih alpinista, članova HPD "Petehovec" i stanice GSS Delnice nakon 1983. godine, kada je osvojen 6768 metara visoki Huascaran, najviši vrh Perua. Dana 17. ožujka organizator i voda ekspedicije je održao predavanje uz prikazivanje dijapozitiva. Da su Gorani ponovno zainteresirani za planinarska i alpinistička zbivanja dokazuje prepun Dom hrvatske vojske u Delnicama, pljesak posjetilaca i čestitka alpinistima za uspješan uspon na najviši vrh Anda.

(Zoran Majnarić)

PLANINARSKO DRUŠTVO VLAŠIĆ TRAVNIK

RATNI POHOD *Budikina staza*

DNEVNIK I VODIĆ

• Ratno planinarenje. Planinari u Travniku dokazuju da su iznimka od one klasične "Dok oružje govori, muze šute". Vjerovali ili ne, u listopadu 1994. uredilo je PD "Vlašić" obroncima Vlašića planinarski put "Budikina staza" s deset kontrolnih točaka i tiskalo ilustrirani "Dnevnik i vodić" s geografskom skicom. Put je nazvalo po nadimku svoga člana Sabahudina Ahmetagića (r. 20. 9. 1944. u Travniku, poginuo 22. 10. 1992. u Novom Travniku kao dobrovoljac u bolničkoj četci). Za izdavača je potpisani prim. dr. Nedžad Hadžić, za tehničkog urednika Branko Marić. Svaka im čast! (ŽP)

• Planinarska škola HPD "Zanatlija" iz Zagreba, šesta po redu u ovom društvu, završila je 26. ožujka dvodnevnim izletom na Snježnik te posjetom špilji Lokvarki i Zelenom Viru. Voda škole bio je, kao i dosad, g. Josip Majnarić. (Dr. A. Starčević)

• Za i protiv Orjena. Dubrovačko planinarsko društvo nosi od svoga osnutka 1928. do danas naziv "Orjen". Budući da je u vrijeme rata za slobodu Hrvatske s Orjena na grad ispaljen bezbroj četničkih granata, razumljivo je da već sam spomen imena Orjen izaziva u Dubrovčana nelagodu, pa su neki članovi predložili promjenu naziva svog društva. S druge strane, Orjen je tradicionalno dubrovačko planinarsko i skijaško područje, na kojem su oni

uredili i dvije planinarske kuće (Orjensko sedlo i Vrbanje; danas obje u četničkim rukama). Masiv Orjena je na tromedi Hrvatske, BiH i Crne Gore te je prema tome i hrvatska planina. Sjetimo se da su prije desetak godina tri općine, Dubrovnik, Trebinje i Herceg Novi, pokrenule akciju da se Orjen proglaši zajedničkim nacionalnim parkom. Sada se postavlja dilema: treba li se Orjena odreći ili ga, naprotiv, oslobođuti. (ŽP)

● **Najveća planinarska društva u Hrvatskoj** su, prema broju prodanih članskih markica u 1994. godini, Zagreb Matica (1062), PDS Velebit (775), Bilo u Koprivnici (571), Željezničar u Zagrebu (469), Kamenjak u Rijeci (350) i Strahinjčica u Krapini (307). Ukupno su te godine u Hrvatskoj prodane 13.902 članske markice, od toga 6132 seniorske i ukupno 7770 omladinskih i umirovljeničkih. (ŽP)

● **Spor oko popusta u slovenskim kućama.** Citiramo ljubljanski Planinski vestnik (br.4, str. 183): "Gospodarska komisija Upravnog odbora Planinske zveze Slovenije (UO PZS) na jednoj je od svojih posljednjih sjednica rješavala dopis Hrvatskog planinarskog saveza o tome kako u Kući na Klemenčnoj jami, kojom upravlja PD Solčava, i u Frischaufovom domu, kojim upravlja PD Celje, nije poštivan zaključak UO PZS o popustima na noćenju u planinarskim kućama za 1994. godinu. U te dvije kuće članovima hrvatske planinarske organizacije opskrbnici nisu htjeli priznati važeći popust za noćenje koji je jednak kao i za članove slovenske planinarske organizacije. Gospodarska komisija PZS je oba društva obavijestila o kršenju i pozvala ih da poštuju odluke UO PZS. Naložila im je da se oštećenim hrvatskim planinarima ispričaju i vratre im previše zaračunan novac. Dok god Gospodarska komisija PZS ne dobije od tih društava obavijest o poštovanju te odluke, zadržat će im uplatu sredstava iz proračuna 1994. za njihove kuće." Postavlja se pitanje znaju li svi opskrbnici u hrvatskim planinarskim kućama da na osnovi reciprocitet moraju priznati po-

pust pripadnicima Medunarodnog planinarskog saveza i drže li se uvijek toga pravila. (ŽP)

● **Osnovan Planinarski klub Hrvatskog liječničkog zbora.** Na osnivačkoj skupštini 7. travnja pod predsjedanjem dr. Željka Poljaka okupilo se u dvorani Hrvatskog liječničkog doma u Zagrebu stotinjak liječnika i gostiju te osnovalo Klub koji će okupljati članove Zbora, njihove obitelji i prijatelje. Skup je pozdravio predsjednik IILZ prof.dr. Ante Dražančić, a na kraju skupštine je predsjednik IO IIPS, Darko Berljak, održao predavanje s dijapositivima i glazbom "Dodiri neba" koje je nagradeno dugotrajnim pljeskom. Osnivanje je proslavljeno domjenkom uz bogatu zakusku. Već na skupštini je pristupnici ispunilo oko 80 prisutnih, a dosad su održana i tri izleta. Za predsjednika je izabrana dr. Vesna Kahle, za dopredsjednika prof. dr. Željko Poljak, za tajnika dr. Vladimir Rizen. Društvo odžava redovite članske sastanke s predavanjima uglednih planinara svakog 1. i 3. petka u mjesecu u 19 sati, u Hrvatskom liječničkom domu, Šubićeva ul. 9. Gosti dobro došli! (ŽP)

● **Planinarski maraton na Mosoru.** HPD "Ante Bedalov" iz Kaštel Kambelovca organiziralo je 18. ožujka po treći put planinarski maraton. Po zamisli Josipa Pejše, autora puta "Kolijevkom hrvatske državnosti", put vodi vrhovima Mosora ovim smjerom: Grlo (Klis), Debelo brdo, Pliševac, Ljubljana, Vickov stup, V. Kabao, Ljuto Kame, Botajna, Kozik, Dubrava, Omiš, u dužini od 37 km i u trajanju od oko 12 sati hoda. Dosad je maraton održan tri puta. Sada ga je uspjelo u cijelosti proći 12 sudionika, od čega su je dvojica prošla tri puta. To su Marin Banović i Josp Pejša.

● **Prodajem "Naše planine",** godišta 1961-1991. Tel. (01) 671-790 (Zdenka).

● **Kupujem "Naše planine"** 1968 br. 3-4, 1970 br. 3-4, 5-6, 7-8, 9-10, 1971 br. 1-2, 3-4, 1972 br. 11-12, 1974 br. 1-2, 3-4, 5-6, 7-8, 1975 br. 1-2, 3-4, 5-6, 1991 br. 5-6 (tel. 219-541)

Kalendar akcija

- **38. slet planinara Hrvatskog zagorja i Medimurja** održava se u nedjelju 28. lipnja u domaćinstvu HPD "Železna gora" iz Čakovca. Okupljanje gostiju do 9 sati na čakovečkom Trgu Republike, ispred Starog grada Zrinskih. Ujutro su vrlo dobre prometne veze do Čakovca autobusom i vlakom iz svih smjerova. U 9 sati je svečano otvaranje Sleta, pozdravni govor domaćina i pokrovitelja, a zatim se ide pješice (1,45h) trasom Medimurskog planinarskog puta prema "Medimurskoj hiži", poznatom čakovečkom izletištu u borovoј šumi kod prigradskog mje-

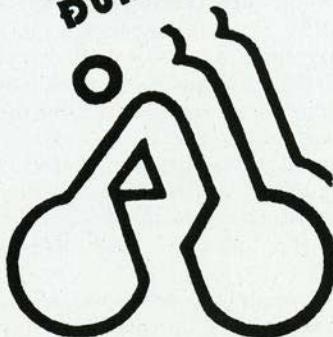
sta Balogovca. Usput u Šenkovicu kratak posjet kapelici Sv. Jelene, grobnici grofova Zrinskih. Nakon odmora u "Medimurskoj hiži" (ukusan gulaš s kruhom 15 kuna), slijede bogat kulturno-umjetnički program, sportska natjecanja i planinarska tombola, a ljubitelji kretanja po prirodi običi će obilježenu kružnu stazu oko "Medimurske hiže" (1,15h), koja upravo ljetos navršava desetu obljetnicu. Između 17 i 18 sati besplatni autobusni prijevoz do kolodvora u Čakovcu, kako bi se oni koji nemaju vlastito vozilo mogli vratiti kući redovitim autobusnim ili želje-

zničkim linijama. Sve obavijesti kod predsjednika HPD "Železna gora" od 9 do 10 sati na telefon (040)813-847.

- **Dan zaštite planinske prirode** održava se u povođu Dana planete Zemlja na Platku u subotu i nedjelju 10. i 11. lipnja. Očekuju se planinari i zaštitari iz cijele Hrvatske. Bit će riječi o zaštiti okoliša, posebice o zaštiti planinske prirode u području Platka, zaštiti goranskih šuma i kraškog runolista. Prvog se dana planira u 18 sati otvaranje ekološke izložbe u domu na Platku, a u 18,30 sati rasprava za okruglim stolom o zaštiti planinske prirode. Sudjelovat će stručnjaci iz "Hrvatski šuma" i biolozi. Osigurana je bogata ugostiteljska ponuda i prigodni program uz

**HPD "SOKOL"
FERIČANCI
DURĐENOVAC**

BICIKLIJADA

*Gore: Karton za biciklijadu
Dolje: Lanske biciklijada
(uz najavu na idućoj stranici)*

glazbu. Prilaz 8 km asfaltnom cestom koja se odvaja od ceste Zagreb – Rijeka malo ispod Gornjeg Jelena. Za autobusni prijevoz iz Rijeke valja se obratiti "Autotransu" (tel. 051-338-811) ili "Autotroleju" (051-339-211). Noćenjena Platku u domovima "Platak" (tel. 051-512-888, Ernest Štral) i "Sušak" (051-514-290, Zoran Sobol) te u domovima na Snježniku, Risnjaku, Hahlićima i Frbežarima. Obavijesti: HPD "Platak", Rijeka, Korzo 2, IV (tel. 051-337-625 petkom od 17-19 h) i HPD "Kamenjak", Korzo 40, I (tel. 051-331-212 utorkom i petkom od 18-20h).

● **Seminar za vodiče društvenih pohoda** organizira HPS od 9. do 11. lipnja u domu pod Okićem u Samoborskom gorju pod vodstvom Vladimira Mlinarića. Uvjeti: dob do 40 godina, pet godina vodičkog staža, preporuka planinarskog društva osnovna oprema. Troškove organizacije i instruktora snosi organizator, a za smještaj i prehranu treba platiti 200 kuna prilikom prijave. Na kraju seminara podjela diploma, značaka i amblema. Prijave i obavijesti u poslovniči HPS, Kozarčeva 22 (tel. 448-774) do 6. lipnja.

● **HPD "Sokol" organizira treću biciklijadu.** Od svog osnutka u rujnu 1992. do sada Sokoli iz Durdenovca njeguju odlaganje u prirodu na biciklima, tražeći najpovoljnije puteve za brdsko-biciklističke vožnje. Prelaze preko grebena Krndije, kampiraju na Orahovičkom jezeru i u Velikoj, a održavaju biciklijadu za sve uzraste i bicikle, na nekoliko staza različite težine kroz mjesta durdenovačke i feričanačke općine, na sjevernim obroncima Krndije. Osim članova Društva, u biciklijadi sudjeluje dosta gradana i djece školskog uzrasta, što nas posebno raduje i potiče da nastavimo ovu praksu. Zahvaljujući sretljivosti poglavarstva obiju općina te nekoliko darovatelja s našeg područja, za sudionike pripremimo

dovoljno osvježavajućih napitaka i hrane, a za usponu na sudjelovanje dobiju na startu karton s ucrtanim smjerom kretanja. Ustrojili smo brdsko-biciklistički odsjek s namjerom da što više mlađih ljudi povedemo u prirodu. Još jednom upozoravamo na potrebu osnivanja Komisije za brdski biciklizam u HPS. Imamo dovoljno društava s odsjecima ovog karaktera (Durdenovac, Križevci, Varaždin, Samobor, Karlovac ...) i HPS bi trebao imati sluha za naš prijedlog. Ove godine, u povodu Dana državnosti, po treći put pripremamo biciklijadu, a za dopunu će desetak članova krenuti u subotu 27. svibnja iz Zagreba (možda čak i ispred Saveza u Kozarčevu 22) sa svojim dvokotačima prema Slavoniji, noći u Daruvaru i u nedjelju stići na otvorene biciklijade u Feričance u 9 sati. Želimo istaći vrijednost ovakog načina provođenja slobodnog vremena, poticati pučanstvo na štednju fosilnih goriva i na korištenje najpametnijeg izuma suvremenog čovjeka, koji ničim ne zagaduje prirodni okoliš. Poznato je da u Slavoniji djeluje petnaest planinarskih društava, da "raspolazu" jednim planinarskim domom sa hotelskim cijenama, jednim opljačkanim, jednim pod upravom MUP-a, jednim okupiranim te nekoliko planinarskih skloništa s mogućim smještajem do deset planinara. Stanje očajno, članstvo siromašno. Regionalni planinarski savez niti pomaže niti odmaže, a od HPS-a ni ne očekujemo rješenje, već samo razumijevanje i podršku našim nastojanjima.

(Ing. Antun Kasapović)

● **Tradicionalni uspon na Biokovo** organizira HPD "Biokovo" iz Makarske na Dan državnosti 28. svibnja. U Domu na Vošcu predviđa se zabavni program i dobra kuhinja (topla i hladna jela, pečena janjetina itd.). Obavijesti na tel. 616-455 od 8 do 13 sati.

UPUTA SURADNICIMA

- "Hrvatski planinar" objavljuje sve što može zanimati planinare
- Priloge treba pisati jezgrovito, prednost imaju ilustracije
- Za crno-bijele ilustracije mogu poslužiti kolor dijapositivi (s ramicama ili bez njih), crno-bijele slike, kolor slike i crteži
- Sve ilustracije autorima vraćamo
- Geografske skice samo u crno-bijeloj tehniци, na običnom papiru
- Tekstovi su mogu slati i faxom (01-448-774)

Dan hrvatskih planinara

20. slet planinara Slavonije

Jankovac, 24-25. lipnja

U povodu 100. obljetnice organiziranog planinarstva u Slavoniji, povjerena je Slavonskom planinarskom savezu organizacija Dana hrvatskih planinara 1995, i to na Jankovcu, biseru slavonskog gorja i koljevcu slavonskog planinarstva.

Subota, 24. lipnja

Za planinare koji dolaze u subotu 24. lipnja predviđa se:

- Prihvatni punkt Orahovica

- svi koji dolaze vlakom, izlaze na željezničkoj postaji Zdenci, odakle je osiguran prijevoz do smještaja na Orahovičkom jezeru
- oni koji dolaze vlastitim prijevozom (osobna kola, autobusi), mjesto prihvata je Orahovičko jezero
- smještaj je u šatorima uz jezero (potrebne su vreće za spavanje)
- za one koji dudu do 14 sati organizirat će se planinarski izleti po okolini
- navečer je bogat zabavni program.

- Prihvatni punkt Velika

- za sve koji dolaze vlastitim prijevozom (osobnim kolima, autobusom) prihvatni je punkt planinarski dom "Lapjak" u Velikoj
- smještaj u planinarskim i drugim objektima (potrebne su vreće za spavanje)
- za one koji dudu do 14 sati, organizirat će se planinarski izleti po okolini
- navečer je zabavni program
- jela i pića na punktu, uz pristupačne cijene.

Nedjelja, 25. lipnja

Središnja svečanost je u nedjelju 25. lipnja na Jankovcu, s početkom u 11 sati

– planinari koji na Jankovac kreću iz Orahovice ili dolaze s podravske strane, polaze iz Drenovca najkasnije u 9 sati i stižu pješice grebenom Sokoline do Jankovca za 1,30h

– planinari koji na Jankovac kreću iz Velike ili dolaze s posavske strane, polaze iz Duboke najkasnije u 9 sati i uobičajenim pješačkim prilazom stižu na Jankovac za 1,20h

– na Jankovcu će se, osim kraćeg protokola otvaranja i otkrivanja spomen-obilježja, upriličiti kulturno-zabavni slavonsko-planinarski program, te jednostavna planinarska natjecanja

– u 13 sati je sveta misa na Jankovcu

– jela i pića na Jankovcu uz pristupačne cijene

– prilikom dolaska na Jankovac, vozila se parkiraju u Drenovcu ili Dubokoj

– planinarima koji stižu vlakom u nedjelju, osiguran je prijevoz iz Čačinaca do Drenovca i natrag

– završetak programa oko 17 sati.

Rezervacije smještaja za noćenje i sve obavijesti na telefon/fax 031-125-008 (Balić).

Ako još niste bili na Papuku i u Slavoniji, ovo je prilika da upoznate

slavonsko gorje i slavonsku dušu.

Ne propustite priliku, s veseljem vas očekujemo!

Slavonski planinarski savez

CHROMOS
Tvornica grafičkih boja

CHROMOS
Printing Ink factory

Za grafičku industriju proizvodimo:

- boje za sve tehnike tiska s pripadajućim primjesama,
- različita pomoćna sredstva za rad u tiskarama,
- grafičke lakove,
- po željama kupaca izradujemo boje i primjese.

Za industriju prerade plastičnih masa proizvodimo:

- boje za bojenje polietilena, polistirena, PVC-a u obliku granula,
- boje u tekućem stanju za bojenje polietilena, polistirena, ABS-a,
- boje za bojenje nezasićenih poliestera,
- boje za bojenje gume.

Zagrebačka 30, 41430 Samobor
Telefon: 041/ 782-122

Telefax 041/ 782-430
Telex: 21717 chrom rh